

İfade ve Basın Özgürlüğü Çerçevesinde Soruşturma Evresinde Yayın Yasakları Üzerine Bazı Tespit ve Değerlendirmeler

Araştırma

Denizhan HOROZGİL*

*Bozdoğan (Aydın) Hâkimi; Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi
(Judge of Bozdağan (Aydın), Ankara University Graduate School of Social Sciences, Master Student)
(E-posta: denoist@gmail.com)

ÖZET

İfade özgürlüğü ve ifade özgürlüğünün bir görünüm şekli olarak basın özgürlüğü ve bu özgürlüklerin sınırları, bir toplumun demokratik nitelikte olup olmadığını belirleyen en büyük faktörlerden birisidir. Bu çalışmada öncelikle ifade ve basın özgürlüğünün ne anlama geldiği, bu özgürlük kategorileri arasındaki ilişki, basın ve basın özgürlüğünün önemi, yasal düzenlemedeki yeri, sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiği, bu sınırlardan birisi olan ve basın özgürlüğünün özünü etkileyen "yayın yasakları"nın özellikle ceza soruşturması evresinde kendisini nasıl gösterdiği konuları, uygulamadan örnek olay ve kararlar ile birlikte incelenmiştir. Bu çerçevede temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasında dikkat edilmesi gereken noktalar ile birlikte özellikle sınırlamanın "kanun" tarafından öngörülmüş olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Daha sonra, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Yargıtay içtihatlarına değinilmiş, kanun koyucunun, mevzuatta boşluk bulunduğunu düşündüğümüz bazı temel konularda düzenleme yapması veya var olan bazı düzenlemeleri değiştirmesi veya mevcut ceza usul sistemine uyarlaması gerektiği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Düşünce özgürlüğü, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, yayın yasakları, soruşturma evresinin gizliliği.

ABSTRACT

SOME DETECTION AND CONSIDERATIONS ABOUT PUBLICATION BANS DURING CRIMINAL INVESTIGATION IN FRAMEWORK OF FREEDOM OF EXPRESSION AND PRESS

Freedom of expression and freedom of press emerging as an appearance of freedom of expression and limitations of these freedoms are one of the most important factors determining whether a society is democratic or not. In this study, especially meanings of these freedoms, connection between these categories of freedom, importance of the press and freedom of the press, position of the legal regulation, beginning and ending of the limitations, appearance style of "publication bans" which is one of the mentioned limitations and affect the essence of freedom of the press, particularly during criminal investigation is analyzed together with case studies and court decisions. Within this framework, the aspect that must be considered the limitation of fundamental rights and freedoms and particularly on the need to regulation by "law" of limitation is emphasized. Afterwards, case-law of European Court of Human Rights and Supreme Courts are mentioned and it is considered what legislature must enact about some basic issues determined as a legal loophole and what legislature must amend or adaptation to the existing system of criminal procedure of some legal arrangements.

Keywords

Freedom of thought, freedom of expression, freedom of press, publication bans, secrecy in criminal investigation.

GİRİŞ

Her şeyden önce, bu çalışmanın hazırlanmasındaki esas neden, kanun koyucu tarafından, ifade ve basın özgürlüğünü sınırlayan yayın yasakları tedbiri konusunda yasal mevzuatımızda boşluk bulunduğu düşünülen bazı önemli noktalarda düzenleme yapılmasının veya var olan bazı düzenlemelerin değiştirilmesi gerektiğinin düşünülmesidir. Zira basın özgürlüğü, gerek ifade özgürlüğünün bir görünüm şekli olması ve gerekse kitlesel haberleşme ve denetim mekanizması olması nedeniyle demokratik toplumun vazgeçilmez bir unsurudur. Ancak her özgürlük gibi bu özgürlüğün de mutlak bir hak olmadığını hemen belirtmek gerekir.

Bu çalışmada, öncelikle ifade ve basın özgürlüğünün anlamları, bu özgürlük kategorileri arasındaki ilişki, basın ve basın özgürlüğünün önemi incelenmiş, daha sonra soruşturma evresinin gizliliği ilkesini koruma altına alan, öğretilerde de birçok eleştiriye maruz kalan ve 02.07.2012 tarihli 6352 sayılı Kanun'la ilga edilen 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 19/1 hükmü etrafında bazı tespit ve değerlendirmeler yapılmış, internet sitelerine erişimin engellenmesi de dâhil olmak üzere soruşturma evresinde verilebilecek yayın yasakları tedbirine yönelik uygulamada görülen bazı sorunlu noktalar tespit edilmeye ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılmış, bu yapılırken basın özgürlüğünü sınırlayan bir tedbir olarak yayın yasaklarının hukuki niteliği, bu kararın verilebilmesi için gereken şartlar ve yasal dayanağı tartışılmış, son olarak konuya ilişkin olarak bazı AİHM ve Yargıtay içtihatlarına değinilerek çalışma sonlandırılmıştır.

I. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

A. İfade Özgürlüğü - Basın Özgürlüğü

İnsanoğlunu diğer canlılardan ayıran özelliği düşünabiliyor olmasıdır. Bireyler ne düşüneceklerine (düşünce özgürlüğü) ve bu düşüncelerini ne şekilde ifade edebileceklerine (düşünceyi açıklama özgürlüğü veya ifade özgürlüğü) serbestçe karar verebiledikleri takdirde farklı düşünceler ortaya çıkacak ve demokratik bir toplumun temeli atılmış olacaktır.¹

1 SADURSKİ, Wojciech, **İfade Özgürlüğü ve Sınırları**, (Çev. M. Bahattin Seçilmişoğlu), 1. Basım, Liberal Düşünce Topluluğu Yayınları, Ankara, 2002, s. 22 vd.; PALM, Elisabeth, "AİHM Kararları ve AB Düzenlemeleri Işığında Basın Özgürlüğü, Adil Yargılanma Hakkı, Soruşturma ve Yargılama İlişkileri", **Çağdaş Demokrasilerde Yargı ve Medya İlişkileri (24-25 Mayıs 2010)**, Ankara, 2010, s. 20, 21; ÖZEK, Çetin, **Basın Özgürlüğünden Bilgilendirme Hakkına**, 1. Basım, Alfa Yayınları, İstanbul, 1999, s. 27-32.

İfade özgürlüğünü savunurken demokrasiye dayanan tez, ifade özgürlüğünü, genelinin bağımsız olduğu varsayımı üzerinden

AİHM, *Handyside - Birleşik Krallık* kararından bu yana,² AİHS'nin 10. maddesinde belirtilen ifade özgürlüğünün çoğulculuk, hoşgörü ve açıklık anlayışına dayanan demokratik bir toplumun temel esaslarından biri olduğunu kabul etmiştir.

Düşünce özgürlüğü; düşüncenin oluşumu safhası, oluşan ancak henüz dışa vurulmamış olan safhası ve son olarak düşüncenin dışa vurulma safhasını içine alacak bir biçimde değerlendirilmelidir.³

Düşünce özgürlüğünün üçüncü safhasını belirten ifade özgürlüğü, "*bir düşünce, inanç, kanaat, tutum veya duygunun barışçı yoldan açığa vurulması veya dış dünyada ifade edilmesinin serbest olması*"⁴ veya "*insanın serbestçe düşünce ve bilgilere ulaşabilmesi, edindiği düşünce ve kanaatlerden dolayı kınanmaması ve bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte (dernek, sendika ve toplantı vb.) çeşitli yollarla (söz, basın, resim, sinema ve tiyatro vb.) serbestçe açıklayabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayması*"⁵ şeklinde tanımlanabileceği gibi benzer şekilde "*insanın serbestçe haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine ulaşabilmesi, edindiği düşünce ve kanaatlerden dolayı kınanmaması ve bunları tek başına ya da başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi ve yayabilmesi*"⁶ şeklinde de tanımlanabilir.⁷

öncüllenen bir toplumun zorunlu bir unsuru olarak görmektir (SCHAUER, Frederick, **İfade Özgürlüğü: Felsefi Bir İnceleme**, (Çev. M. Bahattin Seçilmişoğlu), 1. Basım, Liberal Düşünce Topluluğu Yayınları, Ankara, 2002, s. 52).

2 Karar Tarihi: 07.12.1976, Başvuru No: 5493/72 (Kararın tam metni için bkz. <http://aih.m.anadol.u.edu.tr/aihmgoster.asp?id=25>, Erişim Tarihi 09.04.2012).

3 TANÖR, Bülent, **Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Türk Anayasası**, 1. Basım, Öncü Kitabevi, İstanbul, 1969, s. 14 vd.; SANCAR, Türkan Yalçın, **Türklüğü, Cumhuriyeti, Meclisi, Hükümeti, Adliyesi, Bakanlıkları, Devletin Askeri ve Emniyet Muhafaza Kuvvetlerini Alenen Tahkir ve Tezyif Suçları**, 2. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 193, 194. *Kaboğlu* da benzer şekilde, düşünce özgürlüğünü 3 aşamada inceler: İlki, düşüncenin oluşumunu sağlayan bilgilendirme hakkını niteleyen "*fikir ve kanaat özgürlüğü*"; ikincisi, verilere, bilgilere, belgelere ve haberlere ulaşılabilmesini niteleyen "*enformasyon hak ve özgürlüğü*"; son olarak bireyin fikirlerinin dışa vurmasını niteleyen "*ifade özgürlüğü*" aşamasıdır (KABOĞLU, İbrahim, **Türkiye'de Düşünce Özgürlüğü**, 1. Basım, TÜGİK Yayınları, İstanbul, 1997, s. 20).

4 ERDOĞAN, Mustafa, "Demokratik Toplumda İfade Özgürlüğü: Özgürlükçü Bir Perspektif", **Liberal Düşünce Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 24, s. 8.

5 TANÖR, Bülent, **Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu**, 3. Basım, BDS Yayınları, İstanbul, 1990, s. 89.

6 KABOĞLU, İbrahim, "Düşünce Özgürlüğü", **İnsan Hakları Almanağı**, 1. Basım, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2000, s. 106.

7 Çeşitli tanımlar için bkz. ÖZEK, Çetin, **Türk Basın Hukuku**, 1. Basım, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1978, s. 27;

Şunu da belirtmek gerekir ki ifade özgürlüğü, negatif nitelikteki susma özgürlüğünü de içerir.⁸

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılabilir olduğu üzere ifade özgürlüğü, parçalardan oluşan bir bütündür.⁹ Diğer bir deyişle bu özgürlük, düşünce, kanaat ve inanç özgürlüğünü; düşünce, kanaat ve inancı açıklama ve yayma özgürlüğünü ve bilgi edinme ve bilgiye ulaşabilme gibi özgürlükleri de içine alan geniş bir özgürlük yapısıdır. İfade özgürlüğünün en temel tanımları dahi, bunlardan başka diğer birçok hak ve özgürlüğün “besleyici” kaynağını oluşturmakta ve türev pek çok yapıyı ardı sıra getirmektedir.¹⁰ Gerçekten, örneğin düşünce açıklaması yazı yoluyla yapılırsa “basın özgürlüğü”nden; radyo, televizyon ve sanat etkinlikleri yoluyla oluşuyorsa “görsel-işitsel haberleşme (iletişim) özgürlüğü”nden; kişinin diğer insanlarla bir araya gelerek düşüncelerini açıklamasında “toplantı özgürlüğü” ya da “dernek kurma özgürlüğü”nden; kişinin dini konularda düşüncelerini açıklamasında “din ve vicdan özgürlüğü”nden söz edilir.¹¹ Çalışmamızın konusunu ise esas itibarıyla, geniş anlamda ifade özgürlüğünün, daha dar anlamda ise haberleşme (iletişim) özgürlüğünün bir görünüm şekli olarak basın özgürlüğü ve basın özgürlüğünü sınırlayan yayın yasakları tedbiri oluşturacaktır.

Basın özgürlüğü en geniş anlamıyla, haber, fikir ve düşünceleri serbest olarak toplayıp, yorumlayıp ve eleştirip basabilmek, çoğaltabilmek, serbestçe yayımlayabilmek ve dağıtabilmek özgürlüğü olarak tanımlanabilir.¹² Basın özgürlüğü, gerek düşüncenin oluşması gerekse açıklanması safhalarında yaşamsal bir işlev görür.¹³

SUNAY, Reyhan, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde ve Türk Anayasası’nda İfade Hürriyetinin Korunması”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2000, Cilt: 8, Sayı: 1-2, s. 528.

8 MACOVÉI, Monica, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 10.Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz**, İnsan Hakları El Kitapları, No. 2, Kasım, 2001, s. 7.

9 KÜÇÜK, Adnan, **İfade Özgürlüğünün Unsurları**, 1. Basım, Liberal Düşünce Topluluğu Yayınları, Ankara, 2003, s. 13.

10 KABOĞLU, 2000, s. 107; ŞANLI, Pelin, “AİHM Kararlarında İfade Özgürlüğü”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl: 2, Cilt: 1, Sayı: 7, s. 425.

11 BOZKURT, Enver / DOST, Süleyman, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında İfade Özgürlüğü ve Türkiye”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2002, Cilt: 7, Sayı: 1, s. 48.

12 BALKANLI, Remzi, **Basın Hürriyeti**, 1. Basım, Resimli Posta Matbaası, Ankara, 1961, s. 23; DÖNMEZER, Sulhi, **Basın ve Hukuku**, Genişletilmiş ve Yeniden Gözden Geçirilmiş 4. Bası, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1976, s. 41; ÖZKORKUT, Nevin Ünal, “Basın Özgürlüğü ve Osmanlı Devleti’ndeki Görünümü”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2002, Cilt: 51, Sayı: 3, s. 67.

13 SANCAR, 2006, s. 218, 219.

Basın özgürlüğünün hangi hakları içerdiği hususunda öğretide farklı sınıflandırmalar yapılmıştır. *Dönmezer*’e göre bu özgürlük, haber, fikir ve düşünceleri bilmek, bunlara ulaşmak ve bunları toplamak hakkını; haber, fikir ve düşünceleri yorumlamak ve analiz edebilmek, eleştirebilmek hakkını; son olarak haber, fikir ve düşünceleri tabedebilmek ve basılmış eserleri dağıtabilmek hakkını içermektedir.¹⁴ Özek’e göre ise bu özgürlük, haberlere ulaşmak, bu haberleri yayınlamak ve dağıtmak hakkını; eleştiri ve inceleme hakkını; son olarak ise “yaratma hakkı”nı içermektedir.¹⁵

B. Basın ve Basın Özgürlüğünün Önemi

“Düşünce”nin oluşumu için gerekli hammaddelein başında bilgi ve fikirleri araştırıp elde etme, serbestçe öğrenme ve haber alma özgürlüğü gelir.¹⁶ Bu süreç, tek başına veya toplu halde, kitle iletişim araçları (radyo, televizyon, internet, gazete, dergi, kitap, internet vb.) gibi çeşitli araçlar kullanılmak suretiyle gerçekleştirilebilir.¹⁷ Zira, düşüncenin bir anlamı olabilmesi için, düşünülen şeyin ifade edilebilmesi, diğer bir deyişle düşünce özgürlüğünün, ifade (veya düşünceyi açıklama) özgürlüğü olarak devam etmesi gerekir.¹⁸

Basının düşüncenin oluşumuna ve haberleşme özgürlüğüne yaptığı katkının yanı sıra diğer bir önemi de, devletlerin yasama, yürütme ve yargı erklerinin yanında bir “*dördüncü kuvvet (kontrol erki)*” olarak nitelendirilmesidir.¹⁹ Basının görevi, devlet mekanizmasının işleyişini denetleme ve eleştiri yoluyla sapmaları önleme olarak belirlenebilir.²⁰ Gerçekten basın, yönetilenler ile yönetenlerin iletişimi, bilgi

14 DÖNMEZER, 1976, s. 92, 93.

15 ÖZEK, 1978, s. 34 vd. Yazar’a göre “yaratma hakkı, düşünce- nin ve entelektüel görüşlerin açıklanması hakkıdır. Yaratma hakkının söz konusu olabilmesi, yaratılanın bilimsel veya sanatsal bir değer taşımaması gerektirmektedir. Yaratma, belli bir olayın anlatılması veya bir konunun eleştirilip, incelenmesi konusu dışında, kişinin bir şey yaratması anlamına gelmektedir. Bu yaratılanın, adi, bayağı, ar ve haya duygularını sarsıcı nitelikte olması durumunda, yaratma hakkından söz edilemez” (ÖZEK, 1978, s. 36, 37).

16 SANCAR, 2006, s. 197.

17 TANÖR, 1990, s. 59. Hemen belirtmek gerekir ki, haber ve bilgiye, sadece kitle haberleşme araçları aracılığıyla ulaşılmayabilir. Kişiler arasındaki özel yazışmalar ve gönderiler de bu kapsamda değerlendirilmelidir (SANCAR, 2006, s. 197).

18 PERİN, Cevdet, **Düşünce ve Basın Özgürlüğü**, 1. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1974, s. 17.

19 KAPANİ, Münci, **Kamu Hürriyetleri**, 7. Basım, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 1993, s. 269; PERİN, 1974, s. 129.

20 İÇEL, Kayıhan / ÜNVER, Yener, **Kitle Haberleşme Hukuku**, Yenilenmiş 7. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2007, s. 119; BALKANLI, 1961, s. 23; ÖZKORKUT, 2002, s. 66.

alışverişi ve özellikle denetimi bakımından çok önemli bir rol üstlenmektedir.²¹ Nitekim AİHM, *Lingens*²² ve *Thorgeirson*²³ kararında basın özgürlüğü için “*siyasi hayatın bekçisi*” ve “*bekçi köpeği*” benzetmesini kullanmıştır. Mahkeme, ifade özgürlüğü hakkı ile ilgili verdiği pek çok kararında, basın özgürlüğünün demokratik bir toplumdaki önemine vurgu yapmıştır.²⁴ Mahkemeye göre, Sözleşme çerçevesinde ortaya çıkan demokratik toplum kavramının özünü siyaset tartışma özgürlüğü oluşturmaktadır.

AİHM gibi, Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi de Avrupa’da basının ifade ve haber alma ve verme özgürlüğü hakkındaki 1506 (2001) sayılı Tavsiye Kararı’nda, “*hür ve bağımsız basının varlığının bir toplumdaki demokratik olgunluğun başlıca göstergesi olduğunu*” vurgulamıştır.

Basın özgürlüğü,²⁵ yukarıda da belirtildiği gibi kaynağını ifade özgürlüğünden almaktadır.²⁶ Kişilerin düşündüklerini, istedikleri biçim, zaman ve yerde tartışmak ve istendiği takdirde düşüncelerini açıklamamak serbestîsi olmadan basın özgürlüğünden söz edilemez. Diğer bir deyişle, basın özgürlüğünden bahsedilebilmesi için, ifade özgürlüğünün hayata geçirilmesi ön şarttır. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, özellikle matbaanın icadından sonra ortaya çıkan basın özgürlüğü, ifade özgürlüğüne göre daha yeni bir kavramdır.²⁷ Basın özgürlüğünün bir yandan ifade özgürlüğüne göre daha yeni bir kavram olması, diğer yandan teknik

açıdan ayrıkısı özellikler göstermesi ve bu nedenle farklı düzenleme ve güvencelere ihtiyaç duyması nedenleriyle ifade özgürlüğün özel bir türü olduğu ve fakat ondan farklı bir özgürlük kategorisini oluşturduğu kabul edilmektedir.²⁸

Çağdaş demokratik rejimlerde basın özgürlüğünün gerçekleştirilmesi için, devletin tamamen tarafsız kalması yeterli görülmemekte, ondan aynı zamanda aktif önlemler alması da beklenmektedir.²⁹ Bu nedenlerle basın özgürlüğünün sosyal nitelikte haklardan ve *Jellinek*’in sınıflandırmasında “*pozitif statü hakları*”ndan birisi olduğu kabul edilir.³⁰ Gerçekten gerek 1961 Anayasası’nın 22. maddesinde gerekse 1982 Anayasası’nın 28. maddesinde aynı yer alan “*Devlet, basın ve haber alma hürriyetini sağlayacak tedbirleri alır.*” hükmü bunun açık göstergesidir. Nitekim AİHM de, *Özgür Gündem* kararında,³¹ günlük bir gazete ve gazete personeline yönelik iki yıl içerisinde gerçekleşen saldırılar mevcutken bu olayları araştırma konusunda yetkili makamlarca bir işlem yapılmaması iddiasını değerlendirirken, bu özgürlüğün gerçek anlamda kullanılabilmesi için devletin, aktif bazı önlemler alması gerektiğini belirtmiştir.

C. Basın Özgürlüğünün Yasal Düzenlemedeki Yeri

Basın özgürlüğü, 1982 Anayasası’nın 28. maddesinde düzenlenmiştir.³² Anayasa, basın özgürlüğünün hayata geçirilebilmesi için sadece bu özgürlüğü değil, bilim ve sanat özgürlüğü ve haberleşme özgürlüğü gibi, esaslarını düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünden alan özgürlük kategorilerini de düzenlemiş, anayasal güvence altına almıştır. Nitekim 1982 Anayasası’nın 22. maddesi “*Haberleşme Hürriyeti*”ni; 25. maddesi “*Düşünce ve*

21 KAPANİ, 1993, s. 269.

22 Karar Tarihi: 08.07.1986, Başvuru No. 9815/82 (Kararın tam metni için bkz. <http://aih.m.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=112>, Erişim Tarihi 09.04.2012. Karar hakkında ayrıntılı inceleme için bkz. BIÇAK, Vahit, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında İfade Özgürlüğü*, 1. Basım, Liberal Düşünce Topluluğu Yayınları, Ankara, 2002, s. 115-134.

23 Stratejik Planlama Müdürlüğü Uygulamanın Takibi Dairesi, *İfade ve Haber Alma/Verme Özgürlüğü Konusunda Avrupa Konseyi Standartları*, Strasbourg, 2003, s.3, http://www.dsp.coe.int/DSP/monitoring/docs/Monitor-inf%282003%293_Tur.pdf (Erişim Tarihi 18.03.2012).

24 ŞAHİN, Kemal, *İnsan Hakları ve Özgürlük Boyutuyla İfade Özgürlüğü*, 1. Basım, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2009, s. 152.

25 Basın Özgürlüğü hakkında daha ayrıntılı bir inceleme için bkz. SALİHPAŞAOĞLU, Yaşar, *Türkiye’de Basın Özgürlüğü*, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007.

26 İÇEL / ÜNVER, 2007, s. 24; ÖZEN, Muharrem, “Hakaret Suçlarında Haber Verme ve Eleştiri Hakkı”, *Üçüncü Yılında Yeni Ceza Adalet Sistemi*, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s. 322; ARMAĞAN, Servet, “Basın Hürriyeti ve Sınırları”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl:1997, Cilt: II, Sayı: 1-2, s. 197, 198; İLKİZ, Fikret, “İfade Özgürlüğü ve Yeni Basın Yasası”, *İfade Özgürlüğü İlkeler ve Türkiye*, 1. Basım, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007, s. 207.

27 ÖZEK, 1978, s. 11; DÖNMEZER, 1976, s. 42.

28 KORKUT, Levent, “Basın Özgürlüğü”, *İfade Özgürlüğü İlkeler ve Türkiye*, 1. Basım, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007, s. 226. Aksi görüşte bkz. ÖZEK, 1978, s. 32, 33.

29 SANCAR, 2006, s. 198.

30 DÖNMEZER, 1976, s. 79 vd.; İÇEL / ÜNVER, 2007, s. 28; ABDAN, Nermin Unat, “Basın ve Haberleşme Hürriyeti”, *Türkiye’de İnsan Hakları Semineri (9-11 Aralık 1968)*, Ankara, 1970, s. 94. Aksi görüşte bkz. SALİHPAŞAOĞLU, 2007, s. 106, 107.

31 Karar Tarihi: 16.03.2000, Başvuru No. 23144/93 (<http://aih.m.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=1118>, Erişim Tarihi 09.04.2012). Kararın ayrıntılı incelemesi için bkz. BIÇAK, 2002, s. 473 vd.

32 “*Madde 28 - Basın hürdür, sansür edilemez. Basimevi kurmak izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz. Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır. Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır...*”

Kanaat Hürriyeti"ni; 26. maddesi "*Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti*"ni; 27. maddesi "*Bilim ve Sanat Hürriyeti*"ni; 29. maddesi "*Sürelî ve Süresiz Yayın Hakkı*"ni; 30. maddesi "*Basın Araçlarının Korunması*"ni; 31. maddesi "*Kamu Tüzelkişilerinin Elindeki Basın Dışı Kitle Haberleşme Araçlarından Yararlanma Hakkı*"ni; 32. maddesi ise "*Düzeltilme ve Cevap Hakkı*"ni düzenlemektedir.

Belirtmek gerekir ki "*Basın Özgürlüğü*" sadece 1982 Anayasası'nda değil, diğer anayasalarda da yer almış, 1961 Anayasası'nda 22. madde, 1924 Anayasası'nda 77. madde basın özgürlüğü konusunu düzenlemiştir. 1921 Anayasası'nda "*Basın Özgürlüğü*" nden bahsedilmemesine karşın 1876 tarihli ilk Anayasada da "*Matbuat Hürriyeti*" adı altında bir hürriyetten bahsediliyordu ki bu kavram bugünkü "*Basın Özgürlüğü*" nü içine almaktadır.³³

Yine, 15.07.1950 tarihli ve 5680 sayılı Basın Kanunu'nu yürürlükten kaldıran 09.06.2004 tarihli ve 5187 sayılı yeni Basın Kanunu'nun 3. maddesinin 1. fıkrasında, AİHS'nin 10. maddesindeki düzenleme³⁴ esas alınarak, basının özgür olduğu, bu özgürlüğün bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerdiği; 2. fıkrasında ise basın özgürlüğünün kullanılmasının ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlakının, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toplum bütünlüğünün korunması, devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır.

II. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN SINIRLANMASININ BİR ŞEKLİ: "YAYIN YASAKLARI"

A. Genel Olarak Yayın Yasakları

Yukarıda anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere basın özgürlüğü gerek Anayasal düzeyde ve gerekse

33 ARMAĞAN, 1997, s. 198.

34 **AİHS m. 10:** "1. Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine bağlı tutmalarına engel değildir.

2. Kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlükler, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğinin, toplum bütünlüğünün veya kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığının veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, veya yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması için yasayla öngörülen bazı biçim koşullarına, sınırlamalara ve yaptırımlara bağlanabilir."

kanunlar düzeyinde güvence altına alınmış bir özgürlük kategorisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira genelde ifade özgürlüğü, özelde basın özgürlüğü demokratik bir siyasal yaşamın vazgeçilmez öğesidir.³⁵

Basın özgürlüğünün en sık başvurulan sınırlanma şekli ise, yayın yasaklarıdır. Yayın yasakları, Anayasada güvence altına alınmış birçok temel hak ve özgürlüğü, özellikle de basın özgürlüğünü sınırlar nitelikte olduğundan, bu tür sınırlamaların 1982 Anayasası'nın 13. maddesine uygun ve ilgili temel hak ve özgürlüğü düzenleyen hükümlerde sayılan sınırlama nedenlerine bağlı olarak yapılması gerekir. Bu açıdan sınırlamalar, temel hak ve özgürlüklerin *özlerine dokunulmaksızın, ölçülülük ilkesine uyularak* ve ancak *kanunla* yapılabilir.³⁶ AİHM de birçok kararında sınırlamanın belirli şartlarla ve ancak hukuk tarafından öngörülen hallerde yapılabileceğine karar vermektedir.³⁷

Basın özgürlüğünü sınırlayan hükümler mevzuatımızda dağınık haldedir. 5271 sayılı *Ceza Muhakemesi Kanunu*'nun 157. ve 182 vd. maddeleri, 5846 sayılı *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu*'nun ek m. 4/3 hükmü, 5651 sayılı *İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun*'un 8. maddesi, 4077 sayılı *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun*'un 25/8. maddesi, 1117 sayılı *Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu*'nun ek m. 2. hükmü, 6112 sayılı *Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun*'un 32. ve 33. maddesi ve 7258 sayılı *Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun*'un 5. maddesi bu sınırlamalara örnek olarak gösterilebilir.

Aşağıda, esas itibarıyla 5187 sayılı Basın Kanunu ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da yer alan sınırlamalar üzerine bazı tespit ve değerlendirmeler yapılmaya çalışılacaktır.

B. Basın Kanunu (mülqa) m. 19/1

5187 sayılı Basın Kanunu'nun 19/1. maddesi, 02.07.2012 tarih ve 6352 sayılı "*Yargı*

35 ÖZEN, 2009, s. 322.

36 SANCAR, 2006, s. 204, 205.

37 MACOVEİ, 2001, s. 23-26; BOZKURT / DOST, 2002, s. 53.

Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun"un 105. maddesiyle ilga edilmeden önce öğretide birçok eleştiri ile karşılaşmaktaydı. Gerek ilgili hükmün yakın bir zamanda ilga edilmiş olması ve gerekse 02.07.2012 tarihinden önce işlenen, "soruşturmanın gizliliğini ihlal" suçları bakımından değerlendirme yapılması gerektiği düşünülerek aşağıda kısaca 5187 sayılı Basın Kanunu'nun mülga 19/1 hükmü irdelenmeye çalışılacak, ilga edilmeden önce hükmüne yöneltile bazı eleştirilere değinilecektir.

5187 sayılı Basın Kanunu'nun 19/1. maddesi metni şöyleydi: "*Hazırlık soruşturmasının başlamasından takipsizlik kararı verilmesine veya kamu davasının açılmasına kadar geçen süre içerisinde, Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme işlemlerinin ve soruşturma ile ilgili diğer belgelerin içeriğini yayımlayan kimse, iki milyar liradan elli milyar liraya kadar adli para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza, bölgesel süreli yayınlarda on milyar liradan, yaygın süreli yayınlarda yirmi milyar liradan az olamaz...*"

1. 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 19/1 hükmü ile korunan hukuki menfaat

Soruşturma evresi, selameti bakımından esas itibarıyla kamuya karşı gizli biçimde cereyan eder.³⁸ Soruşturma evresinin gizliliği, bir defa ceza adaletinin doğruluk, dürüstlük, gerçeğe ulaşma ilkelerine uyulması için bir zorunluluktur. Ancak, her şeyden önce Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin 2. bendinde ve 1982 Anayasası'nın 38. maddesinin 4. fıkrasında ifadesini bulan "*suçsuzluk karinesi*"nin sağlam tutulabilmesi yönünden de vazgeçilemez nitelikte bir ilkedir. İşte 5187 sayılı Basın Kanunu'nun mülga 19/1 hükmü ile korunan hukuki menfaat,³⁹ yani soruşturmanın gizliliği ilkesi ile, suçun işlenmesinden kamu davası açılıncaya kadar geçen sürede fail ya da failerin gecikmeksizin tespiti, firarların önlenmesi, suçla ilgili tüm delillerin sağlıklı olarak ve eksiksiz toplanması, soruşturmanın eksiksiz olarak yapılması ve en önemlisi kişilerin lekelenmemesi sağlanmaktadır. Soruşturmanın

gizliliğini güvence altına almak amacıyla getirilen 5271 sayılı CMK m. 157 hükmüne göre, "*kanunun başka hüküm koyduğu hâller saklı kalmak ve savunma haklarına zarar vermemek koşuluyla soruşturma evresindeki usul işlemleri gizlidir*".

2. 5187 sayılı Basın Kanunu m. 19/1 metninin irdelenmesi

a. Öncelikle belirtmek gerekir ki, 1412 sayılı mülga CMUK'ta kullanılan ve 5187 sayılı Basın Kanunu mülga m. 19/1 metninde de ifade edilen "hazırlık soruşturması"⁴⁰ deyiminden, 5271 sayılı CMK'nın sistematiğine uygun olarak "soruşturma" evresini anlamak gerekmektedir.⁴¹ CMK m. 2/1-e bendi uyarınca soruşturma evresi, kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi ifade eder.

b. Yayının, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun mülga 19/1 hükmünde düzenlenen yasak kapsamında değerlendirilebilmesi için Cumhuriyet savcısı tarafından kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilip bu kararın kesinleşmemiş olması veya kamu davası açılmamış olması gerekir. Bilindiği üzere 5271 sayılı CMK m. 175 uyarınca kamu davası, iddianamenin kabulü ile açılmış olur. 1412 sayılı mülga CMUK'un 163/1 maddesine bakıldığında ise kamu davası, Cumhuriyet savcısınca iddianamenin mahkemeye verildiği tarihte açılmış sayılıyordu. Bu noktada maddenin ilk fıkrası kapsamının belirlenmesi bakımından hangi tarihin esas alınacağına belirlenmesi gerekmektedir.

Her ne kadar 5187 sayılı Basın Kanunu'nun yürürlük tarihi (26.06.2004), 5271 sayılı CMK'nın yürürlük tarihine (01.06.2005) göre eski olsa da, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun mülga 19. maddesi incelendiğinde ikili bir ayırım yapılmak istendiği, ilk fıkrada soruşturma evresinin (hazırlık soruşturmasının), ikinci fıkrada ise kovuşturma evresinin düzenlenmesinin amaçlandığı açıkça anlaşılmaktadır. Bu nedenle ilk fıkrada belirtilen "*kamu davasının açılmasına kadar*" deyiminden mülga CMUK hükümleri gereği iddianamenin mahkemeye verildiği tarih değil, 5271 sayılı CMK m. 2-f ve

38 KUNTER, Nurullah, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, 9. Basım, Beta Yayıncılık, İstanbul, 1989, s. 495, 760 vd., 773.

39 Suçun hukuki konusu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ÜNVER, Yener, **Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003.

40 KUNTER, 1989, s. 765.

41 İÇEL / ÜNVER, 2007, s. 68.

m. 175 hükümleri gereğince iddianamenin kabul tarihi anlaşılmalıdır.⁴²

- c. Maddede sayılan belgelerin yalnızca içeriğinin yayınlanmış olması, yayın yasağı kapsamına girmesi bakımından yeterli kabul edildiğinden, bu belgelerin yayınlanmasında yargı görevi yapanları veya Cumhuriyet savcısını etkilemek amacı gibi bir özel kastın varlığının aranmadığı, genel kastın yeterli olduğu sonucuna varılmak gerekir. Bunlara ek olarak, içeriği yayımlanan belgeler hakkında olumlu veya olumsuz mütalaa yayınlanması da yasaklanmış olmaktadır. Ancak, yayında işlem veya kararların yalnızca yapıldığından veya ilgili belgelerin varlığından söz edilmiş olması suçun varlığı için yeterli olmayacak; buna karşın içeriklerinin açıklanmış olması halinde suç gerçekleşmiş sayılacaktır.⁴³
- d. İçeriğinin açıklanması yasaklanan "*Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme işlemleri*" ve "*soruşturma ile ilgili diğer belgeler*"den ne anlaşılmalıdır?

"*Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme işlemleri*"nden anlaşılması gereken, bunların yapıldığı işlemler ve buna ek olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkemelerin vermiş olduğu kararlardır. Zira verilmiş olan kararların da birer işlem niteliğinde olduklarının kabulü,⁴⁴ madde ile korunan hukuksal menfaati, diğer bir deyişle soruşturma görevinin amacına uygun olarak dış etkilerden uzak ve gizli yürütülmesini sağlaması bakımından da yerinde olacaktır. Cumhuriyet savcısının örneğin tanık dinlenmesi, bilirkişiye başvurulması, gözaltına alma, yer gösterme yaptırma gibi işlem ve kararları; hâkim veya mahkemenin de örneğin tutuklama gibi koruma tedbirleri hakkında verdikleri kararlar yayınlanması yasaklanmış olan işlem ve kararlar arasında sayılabilir. *Soruşturma ile ilgili diğer belgelerden* anlaşılması gerekenlere ise şu örnekler verilebilir: Bilirkişi, otopsi, ekspertiz, adli muayene raporları, olay yeri veya kimlik tespit tutanakları vb.

42 ÖZEL, Cevat, "Yeni Basın Kanunu Maddelerinin İrdelenmesi", **Basın Hukuku (Galatasaray Üniversitesi Atölye Çalışmaları I)**, İstanbul, 2007, s. 104. Aksi görüşte bkz. UÇUM, Mehmet / ABANOZ, Ümit, "Uygulama Yönünden Basın Özgürlüğü ve Basın Hukuku", **Basın Hukuku (Galatasaray Üniversitesi Atölye Çalışmaları I)**, İstanbul, 2007, s. 138.

43 UÇUM / ABANOZ, 2007, s. 138.

44 İÇEL / ÜNVER, 2007, s. 69.

3. 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 19. maddesinin kenar başlığının değerlendirilmesi

Bilindiği üzere ceza yargılaması, devletin belli makamlarının, müşahhas (somut) bir olayla ilgili suç isnadıyla ortaya çıkan uyuşmazlığı devletin egemenliğine dayanarak, hukuk normlarına uygun bir şekilde, kesin, yerine getirilebilir ve göz önünde tutulabilir bir kararla çözmesi ve olay suç tiplerinden birine uyuyorsa müeyyideyi belirlemesi faaliyetidir.⁴⁵

"Soruşturma" ise, bir suç isnadıyla ilgili olarak ortaya çıkan uyuşmazlığın çözülmesi faaliyeti değil, sadece bir kimseye suç isnat edilip edilemeyeceğinin araştırılması faaliyeti olduğundan, savcının bu yöndeki faaliyetleri yargılama faaliyeti niteliğinde değildir.⁴⁶ Ancak, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun mülga 19/1 maddesinde soruşturma evresinde bazı belgelerin içeriğinin açıklanması yasaklanmıştır. Her ne kadar soruşturma evresinde de istisnai olarak (kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz üzerine itiraz merciinin vereceği karar gibi) bazı yargılama faaliyetlerine rastlamak mümkün ise de madde düzenlemesinde yalnızca bu tür istisnai karar ve işlemlerden bahsedilmemiş, bunların yanında münhasıran Cumhuriyet savcısının işlem ve kararları ile diğer (bilirkişi raporları, tanık ifadeleri gibi) işlem ve kararlardan da bahsedilmiş ve bunların da içeriğinin açıklanması yasaklanmıştır. Bu nedenlerle "yargıyı etkileme" olarak belirlenmiş olan madde başlığı, madde içeriğinde soruşturma evresinde yargılama faaliyeti kapsamına girmeyen karar ve işlemlerden bahsedilmiş olması karşısında, yerinde bir tercih olarak kabul edilmemektedir.⁴⁷

4. Anayasa'nın 28. ve 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 3/2, 19 veya 25. maddeleri gerekçe gösterilerek yayın yasağı kararı verilip verilemeyeceği sorunu

Yukarıda da değinildiği üzere yayın yasakları, Anayasada güvence altına alınmış birçok temel hak ve özgürlüğü, özellikle de basın özgürlüğünü sınırlar nitelikte olduğundan, bu tür sınırlamaların 1982

45 KUNTER, 1989, s. 138.

46 TOROSLU, Nevzat / FEYZİOĞLU, Metin, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 6. Basım, Savaş Yayıncılık, Ankara, 2008, s. 22, 23.

47 Aynı yönde bkz. SINAR, Hasan, "Basın Kanunundan Kaynaklanan Bazı Güncel Hukuksal Sorunlara İlişkin Tespit ve Öneriler", **Basın Hukuku (Galatasaray Üniversitesi Atölye Çalışmaları I)**, İstanbul, 2007, s. 124.

Anayasası'nın 13. maddesine uygun ve ilgili temel hak ve özgürlüğü düzenleyen hükümde sayılan sınırlama nedenlerine bağlı olarak yapılması gerekir. Bu açıdan sınırlamalar, temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın, ölçülülük ilkesine uyularak ve ancak "kanun"la yapılabilir.

Uluslararası sözleşmeler ve anayasalar tarafından güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının yine bu metinlerde belirlenecek çerçeve içerisinde ve sadece kanunla yapılabilmesi, modern hukuk devleti anlayışının bir gereğidir.⁴⁸

Uygulamada soruşturma evresinde yayın yasağı tedbiri daha çok, basılmış eserleri de kapsar şekilde, Anayasa'nın 28., 5187 sayılı Basın

48 CENTEL, Nur, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Tutuklama ve Yakalama**, 1. Basım, Beta Yayıncılık, İstanbul, 1992, s. 3.

49 Bkz. Bodrum 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 20.07.2012 tarih ve 2012/442 D.İş sayılı Kararı: "Bodrum Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen 2009/8753 No'lu soruşturma kapsamında, Bodrum Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Bodrum Belediyesine yapılan operasyon ve Bodrum Belediye Başkanının tutuklanması ile ilgili yargılamayı yürüten görevliler ile Konacık Belediye Başkanı M.T. hakkında, Bodrum Belediyesi Başkanı ve diğerleri hakkındaki dava kesinleşip sonuçlanıncaya kadar, yürütülen soruşturma ile ilişkilendirilmek suretiyle radyo, görsel, yazılı basın ve internet sitelerinin her türlü yayınına haber, röportaj, eleştiri, duyuların aktarılması ve benzeri isimler ile yayımlanmasının **5187 Sayılı Basın Kanununun 3. maddesi uyarınca** tedbiren durdurulmasına..." (http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=643c5fd1-1530-4134-8190-b1da7e1c13c7, Erişim Tarihi 09.10.2012).

Bkz. İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi'nin (CMK m. 250 ile yetkili) 21.06.2007 tarih, 2007/617 sayılı yayın yasağı kararı: "...basında çıkan çeşitli haberlerin kamu düzeni, kamu güveni ve toprak bütünlüğünün korunması, devlet sırlarının açıklanması veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabileceğinden bahisle, söz konusu soruşturma ile alakalı olarak soruşturmanın amacından saptırılmak istenmesi ve kamuoyunda yanlış anlamalara sebebiyet verilmemesi amacıyla, **tüm yazılı ve görsel basın ve medya kuruluşlarına**, konu ile ilgili olarak **Basın Kanununun 3. maddesi gereğince** yayın yapma yasağına karar verildi" (Basında yer alan haberler için bkz. http://www.haberler.com/rtuk-istanbul-9-nolu-agir-ceza-mahkemesi-nin-yayin-haberli/, Erişim Tarihi 18.06.2012).

Bkz. Kırklareli Ağır Ceza Mahkemesi'nin 14.08.2012 tarih ve 2012/287 D.İş sayılı Kararı: "Mahkememizin 2012/287 Esas sayılı dosyasında delillerin henüz tam olarak toplanmamış olması, çeşitli basın organlarıncaya olayın çarpıtılarak yayın yapılması ihtimali bulunması nedenlerinden ötürü **5187 Sayılı Basın Kanununun 3/2. maddesi uyarınca** kamuoyunun bilgilendirilmesine ilişkin yalnızca haber özelliği taşıyan haberler dışında kovuşturma ile ilgili yazılı ve görsel basında, medyada, her türlü haber ve yayının, görsel ve yazılı radyo gazete, internet sitesi vesair haber kuruluşlarında haber röportaj, eleştiri ve benzeri isimler ile yayımlanmasının ve haberlerin önlenmesinin duruşmanın bırakıldığı 28.09.2012 tarihine kadar yayın yasağı konulmasına..." (http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=c3f3eb45-0632-447c-9364-c10e159a8cb6, Erişim Tarihi 09.10.2012).

Bkz. Mavi hat operasyonu ile ilgili Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nin (CMK m. 250 ile yetkili) dosyanın kaydı aşamasında vermiş olduğu yayın yasağı kararı: "...yazılı talepe ve ekleriyle dosyanın incelenmesi sonucunda, Anayasasının 22, **Basın Yasasının 3/2, 19/1** ve Ceza Muhakemesi Kanununun 187/3. maddeleri

Kanunu'nun 3/2., mülga 19.⁴⁹ veya 25.⁵⁰ maddele-

uyarınca Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının talebinin kabul edilerek, dosyaya ilgili "yayın yasağı" konulmasına oy birliğiyle karar verildi." (http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/436758.asp, Erişim Tarihi 18.06.2012).

Bkz. Bakırköy 21. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 27.04.2012 tarih ve 2012/327 D.İş sayılı Kararı: "Bu nedenlerle **Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 20. Maddesi, 5187 sayılı yasanın 3/1, 6112 sayılı yasanın 8/1-c maddeleri gereğince** itirazın kabulü ile mahkeme kararının kaldırılmasına ve yayın yasağı konulmasına karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur... yazılı ve görsel basında yayın yapılmasının yasaklanmasına..."(http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=1ec8966a-c0dd-4aaf-9d93-828954f65900, Erişim Tarihi 09.10.2012).

Bkz. Askeri Mahkemenin, ...gazetesinin Aktütün Karakolu'na yapılan saldırı ile ilgili yayınladığı haberler hakkında soruşturma evresinde alınan yayın yasağı kararı: "...belge ve dijital kayıtların yayımlanmasının, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 329'ncü maddesinde belirtilen devletin güvenliğine ilişkin bilgileri açıklamak suçuna vücut verebilme ihtimali ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 157'nci maddesinde düzenlenen soruşturmanın gizliliğini ihlal etme ihtimali bulunduğundan, söz konusu soruşturma ile ilgili olarak **tüm yazılı ve görsel basın ve medya kuruluşlarının bu konudaki bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama faaliyetlerinin kısıtlanarak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 13 ve 28'nci maddeleri ile 5187 sayılı Basın Kanunu'nun, 3/2'nci maddesi uyarınca** soruşturma tamamlanıncaya kadar yayın yapma yasağı konulmasına... oy birliğiyle karar verildi." (Basında yer alan haberler için bkz. http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/462579.asp, http://www.hurriyet.com.tr/gundem/10131674.asp?gid=229&sz=11443, Erişim Tarihi 18.06.2012).

50 Bkz. Ankara 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 22.05.2007 tarih ve 2007/721 D.İş sayılı Kararı: "Yapılmakta olan soruşturmanın gizliliği, olay yeri görüntülerinin toplumun beden ve ruh sağlığına zarar verecek nitelikte olması ve yapılan yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi amacıyla **tüm ulusal ve yerel yayın yapan televizyonlar ile bölgesel ve yerel süreli gazeteler ve dergilerde** olay yeri görüntülerinin kayda alınması ile önceden kayda alınmış görüntülerin ve resimlerin yayınlanması ile ilgili **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 28., Türk Ceza Kanunu'nun 285, 286 ve 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 25. maddeleri uyarınca** yayım yasağı konulmasına...karar verildi".

Bkz. Ankara 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 29.05.2012 tarih ve 2012/497 D.İş sayılı Kararı: "CMK'mm 157/1 maddesi gereğince soruşturmanın gizliliği dikkate alınarak, soruşturmanın devam ediyor olması, delillerin tam olarak toplanmamış olması ve basın organlarında olayın çarpıtılarak yayımlanması ihtimalinin bulunması nedeniyle, **5187 Sayılı Kanunun 3/2 ve 25 maddeleri gereğince** kamuoyunun bilgilendirilmesine ilişkin ve yalnızca haber özelliği taşıyan haberler dışında, şüphelilerin ve şikayetçinin ismi belirtilerek soruşturma evrakının içeriği ile ilgili yazılı ve görsel basında yapılan haberlerin önlenmesi amacıyla yayın yasağı getirilmesine ve internet ortamında yer alan görüntülerin kaldırılmasına..." (http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=0ef2f155-5a70-4790-934c-1a2c7829b83f, Erişim Tarihi 09.10.2012).

Bkz. Boğazlıyan Sulh Ceza Mahkemesi'nin 12.09.2012 tarih ve 2012/257 D.İş sayılı Kararı: "Boğazlıyan Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2012/1282 soruşturma sayılı dosyasında; düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetini düzenleyen TC Anayasası'nın 26/2 maddesinde "Bu hürriyetlerin kullanılması, milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilme-

ri gerekçe gösterilerek verilmektedir.⁵¹ Yine uygulamada, 5271 sayılı CMK'nın 153/2. maddesi⁵² gerekçe gösterilerek de yayın yasağı kararı verilebilmektedir. Aşağıda bu gerekçeler sırasıyla incelenmeye çalışılacaktır.

*si amaçlarıyla sınırlanabilir.” hükmü ile soruşturmanın gizliliğini düzenleyen CMK'nın 157. maddesinde savunma haklarına zarar vermemek koşulu ile soruşturma evresindeki usul işlemleri gizlidir hükmünün bulunduğu dikkate alınarak delillerin henüz tam olarak toplanmamış olması, çeşitli basın organlarında olayın çarpıtılarak yayın yapılması ihtimali bulunması nedenleriyle **5187 Sayılı Basın Kanunu'nun 3/2 ve 25. maddeleri uyarınca** kamuoyunun bilgilendirilmesine ilişkin yalnızca haber özelliği taşıyan haberler dışında müşteki ve şüphelilerin isimleri belirtilerek soruşturma ile ilgili yazılı ve görsel basında, medyada, her türlü haber ve yayının, görsel ve yazılı radyo gazete, internet sitesi ve sair haber kuruluşlarında haber röportaj, eleştiri ve benzeri isimler ile yayımlanmasının ve haberlerin önlenmesi için şüpheliler hakkındaki soruşturma tamamlanmaya kadar yayım yasağı konulmasına ve internet sitelerinde bu konuda yer alan yayınların kaldırılmasına...” (http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=da41544d-d323-4d83-a530-0db3a50139ba, Erişim Tarihi 09.10.2012).*

Bkz. Hendek Sulh Ceza Mahkemesi'nin 22.03.2012 tarih ve 2012/222 D.İş sayılı Kararı: “Yukarıda açıklanan gerekçelerle **5187 sayılı Basın Yasasının 25. maddesi uyarınca** yayın yasağı konulmasına olayla ilgili olarak yayın yasağı konulmasına, mağdur ve şüphelilerin fotoğraflarının ve kimliklerinin basında yayınlanmasının engellenmesine... karar verildi” (http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=1907842b-39d9-4d57-aa3a-b1c06243fdd3, Erişim Tarihi 09.10.2012).

51 Yine bu yayın yasağı kararları birçok kez hem yazılı hem görsel basın ve medya kuruluşlarını kapsar şekilde verilmektedir. Radyo ve televizyonlar yayınları 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'u hükümlerine (m. 32, m. 33) tabi olduğundan, bu yayınlar hakkında Basın Kanunu'na veya herhangi bir diğer kanuna dayanılarak yayın yasağı kararı verilmesine olanak yoktur (İLKİZ, Fikret, “Yayın Yasakları”, **Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı**, 1. Basım, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1994, s. 486).

52 Bkz. Serik Sulh Ceza Mahkemesi'nin 13.05.2012 tarih ve 2012/288 D. İş Sayılı Kararı: “Soruşturma konusu olay nedeni ile soruşturmanın selameti ve sağlıklı yürümesi amacıyla, şüphelinin siyasal konumu da değerlendirilerek **CMK 153/2. maddesi gereğince** Serik Cumhuriyet Başsavcılığının 2012/1776 Soruşturma sayılı dosyasında gizlilik kararı verilmesine... Ayrıca; CMK'nun 157. maddesi gereğince soruşturmanın gizliliği ve şüpheli hakkında bazı medya kuruluşlarında yayın yapıldığı iddiaları da dikkate alınarak münhasıran bu olaya ve soruşturmaya ilişkin yayın yasağı konulmasına...” (http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=4899b1a8-a6d0-47d3-9b68-71239bfe5674, Erişim Tarihi 09.10.2012).

5271 s. CMK m.153: “(1) Müdafî, soruşturma evresinde dosya içeriğini inceleyebilir ve istediği belgelerin bir örneğini harçsız olarak alabilir.

(2) Müdafîin dosya içeriğini incelemesi veya belgelerden örnek alması, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine, sulh ceza hâkiminin kararıyla bu yetkisi kısıtlanabilir.

(3) Yakalanan kişinin veya şüphelinin ifadesini içeren tutanak ile bilirkişi raporları ve adı geçenlerin hazır bulunmaya yetkili oldukları diğer adli işlemlere ilişkin tutanaklar hakkında, ikinci fıkra hükmü uygulanmaz...”

a. Öncelikle, 1982 Anayasası'nın 28. ve 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 3/2. maddesine bakıldığında basın özgürlüğünün yalnızca hangi hallerde sınırlandırılabilceği *sınırlı ve soyut* bir biçimde sayılmıştır.

“Anayasa madde 28 - Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz.

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27'nci maddeleri hükümleri uygulanır...”⁵³.

“5187 s. Basın Kanunu madde 3 - Basın özgürdür. Bu özgürlük; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerir.

Basın özgürlüğünün kullanılması ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlakının, milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabilir”.

Bu hükümler dikkatle incelendiğinde, belirli bir olaya, habere veya soruşturma konusu suça ilişkin olarak yayın yasağı tedbirine ilişkin somut belirlemelerin yapılmamış olduğu görülmektedir.

Kanun koyucunun bazı koruma tedbirlerine örneğin yakalama ve tutuklama (Anayasa m. 19; CMK m. 90, 100 vd.), arama ve elkoyma (Anayasa m. 20 ve m. 21; CMK m. 116 vd.), yayınlar hakkında dağıtımın önlenmesi veya süreli veya süresiz yayınların toplatılması (Anayasa m. 28; 5187 s.K m. 25) gibi tedbirler hakkında gerek Anayasa gerekse kanun düzeyinde getirmiş olduğu somut kimi bazı belirlemeler olmasına karşın; *“basılmış eserlere” ilişkin olarak verilecek yayın yasağı kararının, örneğin hangi organ tarafından, hangi şartlarla, ne kadar bir süre için veya ne gibi bir usulle verileceği veyahut bu karara karşı ne gibi kanun yollarına başvurulacağına ilişkin hiçbir belirleme yapılmamıştır.* Kaldı ki yukarıda belirtilen (tutuklama,

53 **Anayasa m. 26:** “... Bu hürriyetlerin kullanılması, milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereği uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir”.

arama, elkoyma) gibi koruma tedbirlerine ilişkin salt Anayasada yapılmış olan bu belirlemeler dahi, tek başlarına ve doğrudan bu koruma tedbirlerinden birine karar verilebilmesine olanak tanımamaktadır. Gerçekten ilgili bu hükümler incelendiğinde kanun koyucunun bu koruma tedbirleri hakkında asgari anayasal güvenceler getirme amacıyla olduğu, geri kalan kısmın ise kanunlar tarafından düzenlenmesini amaçladığı anlaşılmaktadır. Örneğin, Anayasanın 21. maddesinde, belirlenen sebeplerden birine bağlı olarak "usulüne göre" verilmiş hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde "kanun tarafından" yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça arama veya el koymanın yapılamayacağı, yetkili merciin kararını yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunması gerektiği, hâkimin ise kararını kırk sekiz saat içinde açıklayacağı belirtilmiş, böylece asgari olarak anayasal güvenceler getirilmiş, bu güvenceleri aşmamak kaydıyla kanun koyucuya yetki alanı tanınmıştır.⁵⁴ Kanun koyucu da örneğin tutuklama veya arama ve elkoyma tedbirlerine ilişkin olarak kanuni düzenleme yapmış (CMK m. 100 vd.; CMK m. 116 vd.) ve Anayasanın kendisine bıraktığı alanı doldurmuştur.

b. 5187 sayılı Basın Kanunu'nun mülga 19. maddesi ise yalnızca, maddede belirtilen işlem ve kararların içeriğinin yayınlanması halinde ne gibi bir cezanın verileceği düzenlenmiştir. Buna karşın, yukarıda da belirtildiği gibi, sonuçları itibarıyla birlikte değerlendirildiğinde temel hak ve özgürlükleri sınırlayan ve koruma tedbiri niteliğinde olan yayın yasağı kararının hangi organ tarafından, hangi şartlarla, ne kadar bir süre için veya ne gibi bir usulle verileceği veyahut bu karara karşı ne gibi kanun yollarına başvurulacağı düzenlenmemiştir.

Gerçekten örneğin, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 8. maddesi ile, İnternet sitelerine erişimin engellenmesi kararının hangi şartlarla, hangi makam tarafından, ne gibi bir usulle verilebileceğine ilişkin somut ve ayrıntılı bir düzenleme yapılmıştır. Buna karşılık, "basılmış

eserlere" ilişkin olarak, bu tür belirlemelerin kanunla açıkça ve somut bir biçimde yapılmamış olması karşısında, uygulamada, belirtilen maddeler gerekçe gösterilerek yayın yasağı kararının verilmesi, özellikle basın özgürlüğünün özüne dokunabilecek, ölçülülük ilkesini ortadan kaldıracak uygulamalara neden olabilecektir.⁵⁵ Gerçekten de "soyut yasaklar yasama organınca somutlaştırılmadıkça idare ve yargı tarafından doğrudan uygulanamazlar, bunların soyut karakteri ve kanunla sınırlama ilkesi buna engeldir".⁵⁶ Bu nedenle kanun koyucunun bir an önce, basılmış eserler hakkında verilecek yayın yasağı tedbirine ilişkin olarak kanuni bir düzenleme yapması gerektiği kanaatindeyiz. İnceleme konumuz bakımından da değerlendirdiğimizde, suçsuzluk karinesinin, kişilerin lekelenmeme hakkının ve adil yargılanma hakkının sağlanabilmesi bakımından basın özgürlüğüne bazı kısıtlamalar getirilmesi gereklidir. Zira basın özgürlüğü de diğer tüm özgürlükler gibi mutlak (sınırsız) değildir;⁵⁷ gerek AİHS gerekse 1982 Anayasası'nda belirlenen gerekçelerle sınırlanabilir.⁵⁸

c. 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 25. maddesinde, el koyma, dağıtım ve satış yasağı tedbiri düzenlenmiştir. Bu madde uyarınca verilecek el koyma, dağıtım veya satış yasağı kararları verildiği zaman "dolayısıyla" yayın yasağı da konmuş olmaktadır. Ancak dikkat edilmesi gereken husus, 25. maddenin yalnız başına "yayın yasağı kararı" verilmesine gerekçe olamayacağıdır. Diğer bir deyişle, 25. madde bağlamında yayın yasağı, ancak verilen el koyma, dağıtım veya satış yasağının bir sonucu olup, bu kararlardan herhangi birisi verilmeden bu madde gerekçe gösterilerek yalnızca yayın yasağı kararı verilemeyeceğinin kabulü gerekir.⁵⁹

d. Son olarak belirtmek gerekir ki, uygulamada "gizlilik kararı" olarak adlandırılan ve 5271 sayılı CMK m. 153/2. hükmü uyarınca verilen müdafinin dosya inceleme yetkisinin kısıtlanması kararı da yazılı veya görsel iletişim araçlarına yayın yasağı

55 Bu noktada ilgili normun bir usul kuralı olduğu ve bu nedenle kıyas yapılabileceği de savunulamaz. Zira temel hak ve özgürlükleri sınırlar nitelikteki bu istisnai normun kıyas yoluyla genişletilmesi de mümkün olmayacaktır.

56 TANÖR, 1990, s. 327.

57 KAPANİ, 1993, s. 217; PALM, 2010, s. 21.

58 SALİHPAŞAOĞLU, 2007, s. 42, 43.

59 İLKİZ, 1994, s. 484.

54 Böylelikle örneğin kanun tarafından yetkili kılınan merciin, kararını yirmi dört saat yerine on iki saat içinde görevli hâkimin onayına sunabileceği düzenlenebilir; ancak, yirmi dört saatin üzerinde bir sürenin belirlenmesi halinde anayasaya aykırılık sorunu ortaya çıkacaktır.

getirilmesi sonucunu doğurmaz. Zira böyle bir durumda, “yalnızca müdafii”, belirli konularla ilgili olarak dosyaların içeriğini inceleme veya örnek alma yetkisi sınırlanmış olmaktadır. Buna karşılık basın üzerine 5187 sayılı Basın Kanunu mülga m. 19 veya m. 25 veyahut 5237 s. TCK m. 285 hükümleri çerçevesinde, yayın yasağı konulması gibi herhangi bir ek yükümlülük getirmemektedir. Gerçekten basın, soruşturma evresinin gizliliğini, müdafii dosya inceleme hakkı sınırlandırılmış olsun olmasın ihlal ettiği anda, Basın Kanunu anlamında ceza tehdidiyle karşı karşıya gelmektedir. Ancak bu, henüz bir ihlal yokken o konuya ilişkin yayın yasağı konduğu anlamına gelmemelidir.

5. 5237 sayılı TCK m. 285/1 ile 5187 sayılı Basın Kanunu m. 19/1 hükümlerinin karşılaştırılması

5187 sayılı Basın Kanunu m. 19/1 hükmünü ilga eden 02.07.2012 tarih ve 6352 sayılı “Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun”un 92. maddesiyle 5237 sayılı TCK’nın 285. maddesi de değiştirilmiştir. Bu değişiklikte birlikte, önceki madde metninden farklı olarak “soruşturmanın gizliliğini ihlal” suçunun oluşabilmesi için gereken şartlar madde metnine alınmıştır.⁶⁰ Buna göre;

a) Soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğinin açıklanması suretiyle, suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkının veya haberleşmenin gizliliğinin ya da özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi,

b) Soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğine ilişkin olarak yapılan açıklamanın maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeye elverişli olması,

gerekir.

5237 sayılı TCK m. 285/1 hükmünün değişmeden önceki halinde, soruşturmanın gizliliğini alenen ihlâl eden kişinin, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı öngörülmüşken, değişiklikte birlikte hapis cezasına seçimlik ceza

olarak adli para cezası da eklenmiştir. Buna göre soruşturmanın gizliliğini alenen ihlâl eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır (m. 285/1). Ancak, soruşturma evresinde alınan ve soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemlerin gizliliğini ihlal eden kişi (aleniyet şartı aranmaksızın), bir yıldan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır (m. 285/2).⁶¹ Ayrıca değişiklikten önceki hükümden farklı olarak söz konusu suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâli, ceza miktarının belirlenmesinde artık artırım nedeni olmayacaktır. Yine belirtmek gerekir ki, gerek 5237 sayılı TCK m. 285/1 ve gerekse 5187 sayılı Basın Kanunu mülga m. 19/1 hükmü gereğince, işlem veya kararların yalnızca yapıldığından veya ilgili belgelerin varlığından söz edilmiş olması suçun varlığı için yeterli olmayıp, ayrıca içeriğinin de açıklanmış olması gerekmektedir.

Bu noktada, 5187 sayılı Basın Kanunu m. 19/1 hükmünü ilga eden 6352 sayılı “Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun”un yürürlük tarihi olan 02.07.2012 tarihinden önce basın yoluyla işlenmiş olan soruşturmanın gizliliğini ihlal suçları bakımından, her iki kanunun her iki hükmünün de (5187 sayılı Basın Kanunu m. 19/1 ve 5237 sayılı TCK m. 285) uygulanabilir nitelikte olması karşısında hangi kanun hükmünün uygulanması gerektiği hususunun açıklığa kavuşturulması gerekir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki 02.07.2012 tarihinden önce işlenen suçlar bakımından, 5187 sayılı Basın Kanunu m. 19/1 hükmü, yalnızca Basın Kanunu anlamında “yayım”lanan eserler hakkında uygulanacaktır. 5187 sayılı Basın Kanunu m. 2-b bendi uyarınca ise yayım, basılmış eserin

60 5237 sayılı TCK m. 285 hükmünün değişmeden önceki hali ise şöyleydi: “Soruşturmanın gizliliğini alenen ihlâl eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, soruşturma aşamasında alınan ve kanun hükmü gereğince gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemlerin gizliliğinin ihlâli açısından aleniyetin gerçekleşmesi aranmaz...”

61 Örneğin, telekomünikasyon yoluyla iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması hususunda verilmiş olan kararlar ile gizli soruşturmacı görevlendirilmesine ilişkin kararlar ve bu soruşturmacının kimliğine ilişkin bilgiler, şüpheliye ve müdafiiye karşı gizli tutulmaktadır. Keza, belli bir konutta veya işyerinde arama yapılması hususunda hâkim tarafından verilmiş karar veya Cumhuriyet savcısı tarafından verilmiş emir henüz icra edilmeden önce, ilgili kişilerin bu karar veya emir içeriğinden haberdar edilmesi, maddî gerçeğin ortaya çıkarılmasını engeller bir mahiyet taşıdığından, gizliliğin ihlâli olarak değerlendirilmelidir (6352 sayılı Kanun’un madde gerekçesinden). Bu nedenle, belirtilen kararların ve bunların uygulanmasına ilişkin işlemlerin gizliliğinin açıklanması açısından aleniyet koşulu aranmayacaktır.

herhangi bir şekilde kamuya sunulmasını; basılmış eser ise yine aynı Kanun'un m. 2-a bendi uyarınca, yayımlanmak üzere her türlü basım araçları ile basılan veya diğer araçlarla çoğaltılan yazı, resim ve benzeri eserler ile haber ajansları yayınlarını ifade eder. Bu nedenle, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun mülga m. 19/1 fıkrasında yasaklanan yayınlar, radyo, televizyon veya internet ortamında yapılan yayınlar hakkında uygulanamayacaktır. 5237 sayılı TCK m. 285/1'de ise her ne yolla olursa olsun soruşturmanın gizliliğinin ihlali yaptırımı bağlanmıştır. Bu açılardan kanaatimizce, Basın Kanunu ile Türk Ceza Kanunu'nun bu hükümlerinin kesişme noktası, yalnızca Basın Kanunu anlamında "yayım"lanan eserler bakımından ortaya çıkmaktadır.

Bu kesişme noktasında sorunun bir an için fikri içtima kurumu uygulanmak suretiyle çözülebileceği akla gelebilir. Gerçekten bazen bir suç tipi fail tarafından gerçekleştirilen fiilin tüm hukuka aykırılığını kapsar; bazense aynı fiilin ihlal ettiği hukuki değerlerin çokluğu onu çeşitli suç tipleriyle ilişkilendirir.⁶² İşte, tek fiille kanunun farklı hükümlerinin ihlali halinde fikri içtimadan bahsedilir ve faile bu suçlardan cezası en ağır olanı verilir.⁶³ Ancak, fikri içtimanın söz konusu olabilmesi için tek fiille ihlal edilen hükümler arasında genel kanun-özel kanun veya eski kanun-yeni kanun ilişkisi söz konusu olmamalıdır.⁶⁴ Ayrıca, hükümlerin korudukları hukuki yarar, yani hukuki konuları farklı olmalıdır.⁶⁵

5237 sayılı TCK m. 285/1. hükmü ile 5187 sayılı Basın Kanunu mülga m. 19/1. hükmünün koruduğu hukuki menfaatin "soruşturmanın gizliliği" ilkesini hayata geçirebilmek olduğunu ve böylece hukuki konularının aynı olduğu göz önünde bulundurulduğunda sorunun fikri içtima kurallarına göre çözümlenemeyeceği görülmektedir. Şu halde ortada kanunlar ihtilafı söz konusu olacak ve sorun, ceza kanunlarının zaman bakımından

uygulanma esaslarına göre çözümlenecektir. Bu açıdan değerlendirildiğinde konuya, özel kanun - genel kanun veya önceki kanun - sonraki kanun aracılığı ile de açıklık getirmek güçtür. Zira özel kanun olan Basın Kanunu m. 19/1 (yürürlük tarihi 26.06.2004), önceki kanundur; genel kanun olan TCK m. 285 ise (yürürlük tarihi 01.06.2005), sonraki kanundur.⁶⁶ Yine, bu tartışma teknik hukuk bakımından olduğu kadar somut olaya ilişkin sonuçları itibarıyla da önem arz etmektedir.⁶⁷ Gerçekten de, değişiklikten önceki TCK m. 285 hükmü uyarınca müeyyide olarak hapis cezası öngörülmekteyken, Basın Kanunu'nun mülga m. 19/1. hükmünde adli para cezası öngörülmektedir. Buna ek olarak Basın Kanunu m. 28 uyarınca da,⁶⁸ 19. maddede yer alan suça ilişkin verilecek para cezasının hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüşmesi de mümkün değildir ve bu açılardan sanığın daha lehinedir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, önceki ve özel nitelikteki kanun mevcudiyetini korumakla birlikte, bu kanuna göre daha genel nitelikte bir kanunun yürürlüğe girdiği durumlarda, sonraki kanunun, önceki özel kanunun uygulama alanına etki etmesi düşünülemez.⁶⁹ Sonraki genel nitelikteki kanunun, önceki özel nitelikteki kanunun da uygulama alanını kapsar nitelikte uygulanması halinde, önceki özel kanunun zımnen ilga edilmiş olduğu sonucu ortaya çıkacaktır.⁷⁰ Gerçekten, eğer kanun koyucu bunu isteseydi, sonraki kanunu çıkarırken, önceki kanunu da yürürlükten kaldıracaktı.⁷¹ Bu

66 765 sayılı mülga TCK'da, 5237 sayılı TCK m. 285 hükmüne benzer bir hükme, diğer bir deyişle soruşturma gizliliğinin ihlali suçuna yer verilmemişti. Bu suç, 5860 sayılı mülga Basın Kanunu'nun 30/1 maddesinde düzenlenmişti. 5860 sayılı Basın Kanunu, 26.06.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5187 sayılı Basın Kanunu ile yürürlükten kaldırılmış, ancak 5860 sayılı Basın Kanunu m.30 hükmüne benzer bir düzenlemeye, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 19. maddesinde yer verilmiştir.

67 UÇUM / ABANOZ, 2007, s. 140.

68 "Madde 28 - 18 inci ve 22 nci maddelerdeki suçlar dışında bu Kanunda öngörülen suçlar için hükmedilen para cezaları, hürriyeti bağlayıcı cezaya çevrilemez".

69 KATOĞLU, Tuğrul, **Ceza Kanunlarının Zaman Yönünden Uygulanması**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, s. 124; EREM, Faruk / DANIŞMAN, Ahmet / ARTUK, Mehmet Emin, **Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1997, s. 136. İtalyan Ceza Kanunu'nun 15. maddesi uyarınca da, özel kanunun önceliği kabul edilmiştir (KATOĞLU, 2008, s. 124, dipnot. 121).

70 UÇUM / ABANOZ, 2007, s. 140.

71 "Kanun koyucu neyi kaldırdığını açıkça bilmeli ve kaldırdığı kanun veya hükümleri yeni kanunda göstermelidir" (EREM / DANIŞMAN / ARTUK, 1997, s. 136).

62 İÇEL, Kayıhan, **Suçların İçtimaı**, 1. Basım, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1972, s. 57.

63 **5237 s. TCK m. 44:** "İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır".

64 İÇEL, 1972, s. 76.

65 KUNTER, Nurullah, "Fikri İçtima Sebebiyle Suçların Birleştirilmesi", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Yıl: 1948, Cilt: XIV, Sayı: 1-2, s. 367; İÇEL, 1972, s. 77; DÖNMEZER, Sulhi / ERMAN, Sahir, **Nazarı ve Tatbiki Ceza Hukuku**, Cilt II, 9. Basım, İstanbul, 1986, s. 414, 415.

nedenle Basın Kanunu'nun uygulama alanına giren yayınlarda,⁷² diğer bir deyişle basılmış eserlerin basımı ve yayımında ve 02.07.2012 tarihinden önce işlenen suçlarda özel nitelikli olan 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 19/1 maddesinin uygulanmasına devam edilmeli, bu kapsam dışında kalan yayınlarda ise TCK m. 285 hükmü uygulanmalıdır.⁷³ Bu noktada, TCK m. 285 hükmü ile aynı hukuki menfaati koruma altına alan 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 19/1 maddesinin kaldırılmış olması, öğretide daha önce bu doğrultuda yapılan eleştiriler de göz önünde bulundurulduğunda⁷⁴ daha yerinde olmuştur.

C. Bir Yayın Yasağı Tedbiri Olarak "İnternet Sitelerine Erişimin Engellenmesi" ve Uygulamada Yaşanan Bazı Sorunlu Noktalar

Salt Basın Kanunu bakımından değil, diğer kanunlarda öngörülmüş bulunan yayın yasakları yönünden de, verilen bu yayın yasağı kararlarının hukuki dayanaklarının kanunlarda açıkça öngörülmüş olmaları şarttır. Ancak, özellikle 5651 sayılı *İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun* bakımından uygulamada bu gereklere bazı noktalarda uyulmadığını belirtmek gerekir. Aşağıda bu hususta uygulamadan iki örnek verilecektir.

İlk örnek, Yüksek Seçim Kurulu (YSK)'nın 19.12.2009 tarih ve 2781 sayılı kararı ile alakalıdır. Kurul'un ilgili kararında kısaca, "...seçmen kütüğündeki bilgilerin gizliliğini bozabilecek ve vatan-daşların seçmen kütüğüne duydukları güven duygusunu sarsarak Anayasa ile güvence altına alınan seçme hakkının kullanılmasını engelleyebilecek bu bilgi ve belgelerin ticari amaçla dağıtımının

72 **5187 s. Basın Kanunu m. 1/2** (Amaç ve Kapsam): "*Bu Kanun basılmış eserlerin basımı ve yayımını kapsar*".

73 Aynı yönde bkz. KOCASAKAL, Ümit, "5187 Sayılı Yeni Basın Kanunu ile Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar", **Basın Hukuku (Galatasaray Üniversitesi Atölye Çalışmaları I)**, İstanbul, 2007, s. 10; UÇUM / ABANOZ, 2007, s. 140; ATALAY, Akın, "Basın Kanunu ve Uygulama Sorunları", **Basın Hukuku (Galatasaray Üniversitesi Atölye Çalışmaları I)**, İstanbul, 2007, s. 71.

Buna karşılık öğretide, 5237 s. TCK m. 285. hükmünün daha özel nitelikte olduğunu düşünen yazarlar da bulunmaktadır (YAŞAR, Osman / GÖKCAN, Hasan Tahsin / ARTUÇ, Mustafa, **Yorumlu - Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, Cilt VI, 1. Basım, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 8098).

74 ÖZEL, 2007, s.105; SINAR, 2007, s. 125; EVİK, Vesile Sonay, "Basın Kanununa İlişkin Düşünceler", **Basın Hukuku (Galatasaray Üniversitesi Atölye Çalışmaları I)**, İstanbul, 2007, s. 89.

yapılması ve seçmen bilgilerinin bu şekilde satışının 298 sayılı Kanun'un 47/son ve 2839 sayılı Kanun'un 40. maddeleri uyarınca mümkün bulunmaması sebebiyle, ... internet sitesine erişimin engellenmesine" karar verilmiştir.

Bilindiği gibi internet ortamında yapılan yayınlara ilgili olarak erişimin engellenmesi kararı verilmesi usul ve esasları, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 8. maddesi ile düzenlenmiştir. Maddede, 5271 sayılı CMK'nın koruma tedbirlerine ilişkin birçok hükmünde de başvurulduğu gibi katalog suç uygulamasına gidilmiş, yalnızca bu suçlar söz konusu ise internet ortamında yapılan yayınlara ilgili olarak erişimin engellenmesi kararı verilebileceği belirtilmiştir. 5651 sayılı Kanun'un 8/2 fıkrası uyarınca, koruma tedbiri olarak erişimin engellenmesi kararı,⁷⁵ soruşturma evresinde *hâkim*, kovuşturma evresinde ise *mahkeme* tarafından verilir. Soruşturma evresinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından da erişimin engellenmesine karar verilebilir. Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, YSK'nın internet ortamında yapılan bir yayına ilişkin olarak vermiş olduğu erişimin engellenmesi kararının, gerek katalog suçlardan olmayan bir suç hakkında verilmiş bulunması, gerek YSK'nın internet ortamında yapılan bir yayına ilişkin olarak erişimin engellenmesi kararı vermeye yetkili bir makam olmaması⁷⁶ ve gerekse

75 İdari tedbir olarak erişimin engellenmesi kararı ise aynı Kanunun m. 8/4 hükmünde düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre, içeriği m. 8/1. fıkrasında belirtilen katalog suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde veya içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulunsun bile, içeriği birinci fıkranın (a) bendinin (2) ve (5) numaralı alt bentlerinde yazılı suçları oluşturan yayınlara ilişkin olarak erişimin engellenmesi kararı **re'sen Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı** tarafından verilir. Bu karar, erişim sağlayıcısına bildirilerek gereğinin yerine getirilmesi istenir.

76 Her ne kadar YSK'nın mahkeme niteliğinin bulunup bulunmadığı hususunda öğretide tartışmalar olsa ve baskın görüş mahkeme niteliğinin olmadığı noktasında toplansa da, bu tartışmalara hiç girilmeksizin her şeyden önce YSK'nın ceza muhakemesi hukuku anlamında soruşturma ve kovuşturma yetkisi bulunmadığı ve bu nedenle de 5651 sayılı Kanun'un 8/2 fıkrası uyarınca erişimin engellenmesi kararı vermeye yetkili makam olmadığı sonucuna ulaşılmalıdır. Kaldı ki, Anayasa Mahkemesi, verdiği bir kararda, Yüksek Seçim Kurulu'nun mahkeme sayılamayacağını ifade etmiştir (Bkz. Anayasa Mahkemesi'nin 18.2.1992 tarih ve 1992/12 E., 1992/7 K. sayılı Kararı, 13.5.1992 tarih ve 21227 sayılı Resmî Gazete.)

mevzuatta YSK'yı bu hususta yetkilendiren özel bir hükmün bulunmaması⁷⁷ nedenleriyle hukuki dayanaktan yoksun olduğunun kabulü gerekir.

Diğer bir örnek, Ankara 12. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2010 yılında vermiş olduğu bir kararla ilgilidir. Mahkemenin ilgili kararında kısaca, "CMK 250. md. ile yetkili Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen 2010/... sayılı ... terör örgütünün propagandasının yapıldığı ... adli internet sitesi hakkındaki soruşturma nedeniyle; adı geçen internet sitesinin erişiminin engellenmesi için Mahkememiz Hakimliğinden verilen ... gün ve 2010/... sayılı Teknik Takip sayılı kararı ile erişimin engellenmesi talebinin reddine karar verildiği ancak bu karara CMK 250. md. ile yetkili Ankara C. Başsavcı Vekilliğince **itiraz edilerek söz konusu kararın kaldırılması talep edilmiştir./ 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un Erişimin Engellenmesi ve Yerine Getirilmesi başlığını taşıyan 8/1 maddesinde 'İnternet ortamında yapılan ve içeriği aşağıdaki suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verilir'düzenlemesine yer verilmiş ve **kap-sam içine giren suçlar katalog halinde sayılmıştır./...3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının 6/son maddesinde, "Terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde suç işlemeye alenen teşvik, işlenmiş olan suçları ve suçlularını övme veya terör örgütünün propagandasını içeren **sürelî yayınlar** hakim kararı ile; gecikmesinde sakınca bulunan hal-lerde de Cumhuriyet savcısının emriyle tedbir olarak on beş günden bir aya kadar **durdurulabilir**. Cumhuriyet savcısı, bu kararını en geç yirmi dört saat içinde hâkime bildirir. Hâkim kırk sekiz saat içinde onaylamazsa, durdurma kararı hükümsüz sayılır" düzenlemesi bulunmaktadır./ Ayrıca 5237 sayılı TCK 6/1-g maddesinde Basın ve Yayın Yolu deyiminden; her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracı ile yapılan yayınların kas-tedildiği düzenlenmiştir. Bu durumda **3713 sayılı Yasanın 6/son maddesi, 5237 sayılı TCK 6/1-g******

maddesindeki düzenleme ile birlikte yorumlan-dığında, yasal olarak "erişimin engellenmesine" karar verilebileceği kanaatine ulaşılmıştır".

İlgili karar hakkında yazılan karşı oy gerekçesinde de belirtildiği üzere, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 6/son maddesindeki düzenlemeye göre sadece "sürelî yayınlar" hakkında durdurma kararı verilebilir, bunun dışındaki yayınlar hakkında bu hükme dayanılarak yayının durdurulması kararı verilemez.⁷⁸ Bir an için verilebileceği düşünülse bile, 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesinde katalog suç uygulamasına gidilmiş ve "İnternet ortamında yapılan ve içeriği aşağıdaki suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verilir" denilerek, yalnızca bu suçlardan birinin işlendiğine yönelik şüphe varsa erişimin engellenmesi kararı verilebileceği hükme bağlanmıştır. Bununla birlikte, katalog suçlar arasında 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda yer alan suçlara yer verilmemiş, düzenlenmesi kanaatimizce unutulmuştur. Bu nedenle her ne kadar, salt hukuki açıdan değerlendirildiğinde, verilmiş olan erişimin engellenmesi kararının hukuki dayanaktan yoksun olduğu kabul edilebilirse de, kanun koyucunun bir an önce kanuni düzenleme yaparak katalog suç uygulamasından vazgeçmesi veya en azından katalog suçlarda yer alan suçların, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda düzenlenen suçları da kapsar şekilde tekrar gözden geçirmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Bu tür durumlarda Askeri Yargı uygulamasında ise farklı bir yol izlenmektedir. Buna göre, 5651 sayılı Kanun'da belirlenen katalog suçlar arasında yer almasa dahi, aynı Kanun'un 9. maddesinde internette yer alan içerik nedeniyle hakları ihlal edilen kişilerin internet servisi sağlayıcısına başvurarak kişilik haklarına zarar veren içeriği site kapsamından veya veri tabanından çıkarılmasını talep edebileceği düzenlendiğinden, bu yolla içeriğin yayından kaldırılması ve erişimin engellenmesi kararı verilebil-mekte, içerik veya yer sağlayıcının tespit edilemesi veya bunlara ulaşılmasının fiilen mümkün olmadığı durumlarda ise doğrudan içeriğin yayından

77 Bu noktada ilgili normun bir usul kuralı olduğu ve bu nedenle kıyas yapılabileceği de savunulamaz. Zira kanun koyucu, erişimin engellenmesi kararını hangi makamların verebileceğini açıkça ve tahdidi olarak saymış olup, temel hak ve özgürlükleri kısıtlar nitelikteki bu istisnai normun kıyas yoluyla genişletilmesi de mümkün olmayacaktır.

78 Hemen belirtmek gerekir ki 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun m.6/son hükmü,02.07.2012 tarih ve 6352 sayılı "Yar-gı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Deği-şiklik Yapılması Ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Erteleme Hakkında Kanun"un 105. maddesiyle yü-rürlükten kaldırılmıştır.

kaldırılması ve erişimin engellenmesi kararı verilebilmekte, böylece soruna farklı bir yoldan çözüm getirilmektedir. Ancak kanaatimizce yine de bu sorunun, kişilerin içeriğin yayından kaldırılmasını isteme ve cevap hakkını düzenleyen hükümler aracılığıyla dolaylı olarak çözümü yerine, doğrudan bu tür suçların katalog suçlara dahil edilmesi veya katalog suç uygulamasından tamamen vazgeçilmesi suretiyle çözülmesi daha yerinde olacaktır.

D. AİHM İçtihatlarında Durum

İfade ve basın özgürlüğü, adil yargılamaya müdahale ve yayın yasakları ile ilgili AİHM'in, AİHS m. 10 hükmüne dayalı olarak vermiş olduğu bazı örnek kararlara değinmekte fayda vardır.

AİHM, üye devletin ifade özgürlüğünün, yargının baskı altında olmaksızın görevini tam bir tarafsızlık içinde yerine getirebilmesi için sınırlanabileceğini kabul etmiştir. AİHM'in bu konudaki içtihatları, yargının özel bir korumadan yararlanmasına rağmen, bunun belirli bir bağlamda gerçekleştiğini ve adaletin işleyişiyle ilgili konuların kamusal tartışmaların bir parçası olabileceğini kanıtlamak yönündedir.⁷⁹

Handyside - Birleşik Krallık davasında⁸⁰ AİHM, ifade özgürlüğüne ilişkin olarak daha sonra verdiği kararlara da dayanak teşkil edecek birçok önemli tespit ve değerlendirmede bulunmuştur. Gerçekten Mahkeme, ifade özgürlüğünün demokratik bir toplumun temel kaynaklarından birini oluşturduğunu belirttikten sonra, bu özgürlüğün sadece olağan karşılanan zararsız ya da önemsiz görülen bilgi ve düşüncelerin açıklanması açısından değil, ayrıca devlete ve toplumun bir kesimine aykırı gelen, onları rahatsız eden, şaşırtıcı ve endişe verici düşüncelerin açıklanması açısından da geçerli olduğunu belirtmiştir.⁸¹ Ancak, Mahkeme'nin özenle vurguladığı noktalardan biride, şiddete veya silahlı ayaklanmaya teşvik edici nitelikteki beyanların bu korumadan yararlanamayacağı hususudur.

79 MACOEVI, 2001, s. 60.

80 Karar Tarihi: 07.12.1976, Başvuru No. 5493/72 (Kararın tam metni için bkz. <http://aihm.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=25>, Erişim Tarihi 09.04.2012).

81 Mahkeme, **Sunday Times - Birleşik Krallık** davasında da benzer sonuçlara ulaşmıştır (Karar Tarihi: 26.04.1979, Başvuru No. 6538/74. Kararın tam metni için bkz. <http://aihm.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=32>, Erişim Tarihi 09.04.2012. Kararın ayrıntılı incelemesi için bkz. MACOEVI, 2001, s. 60, 61; BIÇAK, 2002, s. 115 vd.).

AİHM, **Weber - İsviçre** kararında,⁸² devam eden bir soruşturmanın gizliliğini bir basın toplantısı sırasında, savcının görevini suiistimal ettiğini belirterek ihlal eden gazetecinin mahkûm edilmesinin ifade özgürlüğünün (AİHS m. 10) ihlali olduğuna karar vermiştir. **Schöpfer - İsviçre** kararında⁸³ ise, müvekkillerinden birinin tutukluluğu hakkındaki gözlemlerini basına açıklamaktan dolayı Baro tarafından başvuru avukata verilen disiplin cezasının, başvuruçunun tutukluluk hakkında tüm hukuk yollarını tüketmeden basın toplantısı yaparak yargıyı ağır dille eleştirmesinde eleştiri sınırının aşıldığının ve bu nedenle verilen disiplin cezasının demokratik bir toplumda gerekli olduğuna karar vermiştir.⁸⁴

AİHM, **Observer ve Guardian - Birleşik Krallık** kararında,⁸⁵ istihbarat servisleri görevlerinin yürüttüğü, kanunsuz olduğu iddia edilen bir takım faaliyetleri anlatan bir kitap hakkında yayın yasağı kararı verilmesi, belirli bir süre sonra kitabın yayınlanması ve kitapta yer alan bazı yazıların *the observer* ve *the guardian* gazetelerinde de yayınlanmasının ardından tekrar yayın yasağı kararı verilmesi üzerine, yayın yasağına ilişkin geçici tedbir kararının kitap yayınlanmadan önce haklı görülebileceğine, ancak kitap yayımlandıktan sonra geçerliliklerini yitirdiğine karar vermiştir.

AİHM, **Colombani ve Diğerleri - Fransa**⁸⁶ve **Bladet Tromso ve Stensaas - Norveç**⁸⁷ kararlarında,⁸⁸ resmi raporların yayınlanması konusunda ise, kamuoyunda meşru bir kaygı yaratan konuların tartışılmasına katkıda bulunması halinde, basının iyi niyetle hareket etmek koşuluyla

82 Karar Tarihi: 22.05.1990, Başvuru No. 11034/84 (<http://aihm.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=217>, Erişim Tarihi 09.04.2012).

83 Karar Tarihi: 20.05.1998, Başvuru No. 25405/94 (<http://aihm.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=771>, Erişim Tarihi 09.04.2012).

84 Bkz. SÜREN, Özlem Koçak, "Basın Yoluyla Yargıya Müdahale", **İstanbul Barosu Dergisi**, Yıl: 2007, Cilt: 81, Sayı: 2, s. 636, 638; KORKMAZ, Ömer, "İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'nin Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü Konusunda Verdiği Kararlar ve Türkiye'de Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü İle Sınırlarına İlişkin Birkaç Not", **Terazi Hukuk Dergisi**, Yıl: 2007, Sayı: 7, s. 16, 20.

85 Karar Tarihi: 26.11.1991, Başvuru No. 13585/88 (<http://aihm.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=284>, Erişim Tarihi 09.04.2012). Kararın ayrıntılı incelemesi için bkz. MACOEVI, 2001, s. 31 vd.

86 Karar Tarihi: 25.06.2002, Başvuru No. 51279/99 (<http://aihm.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=3118>, Erişim Tarihi 09.04.2012).

87 Karar Tarihi: 20.05.1999, Başvuru No. 21980/93 (<http://aihm.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=868>, Erişim Tarihi 09.04.2012).

88 Stratejik Planlama Müdürlüğü Uygulamanın Takibi Dairesi, 2003, s. 3.

ve ilke olarak, ayrıca özel araştırmalar yapmadan resmi raporlara dayanabilmesinin gerektiğini vurgulamıştır.

AİHM'in **Prager ve Oberschlick - Avusturya** davasında,⁸⁹ gazetecinin iyi niyetle hareket ettiği ve gazetecilik etiğine uygun davrandığının kabul edilemeyeceğini, iddiaları için yeterli araştırmayı yapmadığını ve hâkime iddialarla ilgili yorumda bulunma imkânı tanımadığını belirtmiş; bu nedenle başvuru hakkında yapılan işlemlerin ifade özgürlüğünün ihlali anlamına gelmediğine karar vermiştir.

Yine, **Sunday Times - Birleşik Krallık** davasında⁹⁰ Mahkeme, bebeklerin sakat doğmasına neden olduğu iddia edilen bir ilacın üreticisi hakkında *Sunday Times* gazetesinin yazı ve eleştirilerine, yargının işleyişini engellemiş olacağı gerekçesiyle yayın yasağı konmasının, hedeflenen meşru amaçla orantılı olmadığı gerekçesiyle demokratik bir toplumda yargının otoritesinin korunması için gerekli olmadığına karar vermiştir.

AİHM, **Worm - Avusturya** davasında,⁹¹ bir ceza davasını yanlış olarak etkileyen bir gazetecinin mahkum edilmesini ifade özgürlüğünün ihlali olarak görmemiştir.

Mahkeme, hâkimlerin ihtiyatlı davranma zorunluluğu nedeniyle tepki veremeyeceklerini de dikkate alarak, yargı erkini yıkıcı ve ciddi temelden yoksun saldırılardan korumanın gerekli olabileceğini kabul etmiş, suçsuzluk karinesine ve yargının otoritesinin ve tarafsızlığının korunmasındaki menfaate öncelik vermiştir.⁹² Bununla birlikte, vatandaşların demokratik bir toplumun temel kurumlarından biri olan adaletin işleyişi hakkında bilgi edinmelerinin önemini de vurgulamıştır.⁹³

E. Yargıtay İçtihatlarında Durum

Öncelikle belirtmek gerekir ki Yargıtay'ın konuya ilişkin olarak vermiş olduğu kararlar daha çok eski

tarihlidir. Bu çerçevede 5680 sayılı mülga Basın Kanunu yürürlükte iken vermiş olduğu bir kararında Yargıtay, dosya içinde bulunan müfettiş soruşturma raporundan bölümler yayınlanmasının, 5187 sayılı Basın Kanunu mülga m. 19/1'in muadili olan 5680 sayılı mülga Basın Kanunu m. 30/1 hükmüne aykırılık teşkil edeceğini belirtmiştir.⁹⁴

Yargıtay'ın bu konuya ilişkin olarak vermiş olduğu bir kararda da, İstanbul ve Fatih Cumhuriyet Başsavcılıklarınca yürütölmekte olan hazırlık soruşturmasındaki bilirkişi raporlarını yayınlayan sanığa verilen cezayı hukuka uygun görmüş ve temyiz talebini reddetmiştir.⁹⁵ Yine Yargıtay başka bir kararında, askeri savcılık tarafından hazırlanmış bir iddianamenin henüz duruşmada okunmasından önce gazetede yayınlanmış olmasını ya-saya aykırı bulmuştur.⁹⁶

Yargıtay'ın kovuşturma evresine ilişkin olarak, yine 5680 sayılı mülga Basın Kanunu yürürlükte iken vermiş olduğu bir kararında ise, gazetede yayınlanan bir yazıda yargılamayı yapan mahkemenin yasaları bilmediği, yanlış yorum yaparak şikâyetten vazgeçilen bir olayda üç genç sanığı yanlış olarak cezalandırdığı izleniminin yaratılması yoluyla yargının etkilenmesi ve saygınlığının azalması, böylece eleştiri sınırının aşılması nedenleriyle yazının 5187 sayılı Basın Kanunu mülga m. 19/2'nin muadili olan 5680 sayılı Basın Kanunu m. 30/2 hükmüne aykırılık teşkil edeceğini belirtmiştir.⁹⁷

Yine Yargıtay, hakkında kapatma kararı veren Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kuruluşunu eleştiren ve kararların basına yönelik baskı oluşturduğunu iddia eden ve buna ilişkin bir dizi makale yayınlayan gazetenin, henüz kesinleşmemiş mahkeme kararları aleyhine mütalaa vermenin yasaya aykırılık oluşturduğu gerekçesiyle, verilen mahkûmiyet hükmünü onamıştır.⁹⁸

89 Karar Tarihi: 26.04.1995, Başvuru No. 15974/90 (<http://aihm.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=510>, Erişim Tarihi 09.04.2012).

90 Karar Tarihi: 26.04.1979, Başvuru No. 6538/74. Kararın tam metni için bkz. <http://aihm.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=32>, Erişim Tarihi 09.04.2012. Kararın ayrıntılı incelemesi için bkz. MA-COEVİ, **2001**, s. 60, 61; BIÇAK, **2002**, s. 115 vd.

91 Karar Tarihi: 29.08.1997, Başvuru No: 22714/93 (<http://aihm.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=676>, Erişim Tarihi 09.04.2012); BIÇAK, **2002**, s. 41.

92 PALM, **2010**, s. 22.

93 Stratejik Planlama Müdürlüğü Uygulamanın Takibi Dairesi, **2003**, s. 4.

94 **Yargıtay 7. CD.**, 27.06.2002 tarih ve 9657/10158 sayılı Kararı (Kararın tamamı için bkz. MERAN, Necati, **İçtihatlı-Açıklamalı Hakaret, İftira, Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçları**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s. 383.

95 **Yargıtay 7. CD.**, 28.01.1994 tarih ve 1993/8692 E., 1994/305 sayılı Kararı (SÜREN, **2007**, s. 641).

96 **Yargıtay 7. CD.**, 27.12.1994 tarih ve 1994/12822-14417 sayılı Kararı (SÜREN, **2007**, s. 641).

97 **Yargıtay CGK.**, 03.12.2002 tarih ve 7-277/423 sayılı Kararı (Kararın tamamı için bkz. MERAN, **2009**, s. 379 vd.).

98 SÜREN, **2007**, s. 640.

III. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Yukarıda da değinildiği üzere, basın özgürlüğü, kaynağını esas olarak düşünce ve bu düşünceyi yayma özgürlüğünden diğer bir deyişle ifade özgürlüğünden alır. Bu nedenle basın özgürlüğünden bahsedilebilmesi için, düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün hayata geçirilmesi ön şarttır. Basın özgürlüğünün en sık rastlanan sınırlanma şekli ise yayın yasakları olup, basın özgürlüğünü sınırlayan bu tür hükümler mevzuatımızda dağınık halde bulunmaktadır. Yukarıda, bu hükümlerden ve inceleme konumuz da olan, soruşturma evresinde konulabilecek yayın yasaklarına, uygulanma şartlarına, uygulamada ortaya çıkan ve basın özgürlüğünün esasını etkileyen birkaç sorunlu noktaya değinilmeye ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Belirtmek gerekir ki, gerek 1982 Anayasası'nda gerek 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 3. maddesinde, basın özgürlüğüne ve bu özgürlüğün nasıl sınırlanabileceğine ilişkin güvence hükümlerine yer verilmiştir. Bu açıdan asıl sorun, mevzuatımızdaki hukuk normlarından değil, bunların uygulanma şeklinden kaynaklanmaktadır. Zira yukarıdaki inceleme ve tespitlerimizde de uygulamadaki bu sorunlu noktalara dikkat çekilmiştir.

En başta da bahsedildiği gibi bu çalışmayla ulaşılmak istenen amaç, kanun koyucunun yayın yasakları tedbirine ilişkin bazı yasal düzenlemeler yapması veya var olan bazı düzenlemelerde değişiklik yapması gerektiğinin düşünülmesidir. Bu açıdan, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 19. maddesinin ilga edilmiş olması yukarıda da değinildiği gibi

olumlu bir gelişme olarak nitelendirilmiştir.

Yine, bir temel hak ve özgürlüğün sınırlanması ancak kanunla olur ve bu noktada kanun koyucunun özellikle basılmış eserlere yönelik olarak verilebilecek yayın yasaklarına ilişkin olarak gerekli tüm ayrıntıları içeren somut bir düzenleme yapması her şeyden önce Anayasa'nın amir hükmüdür (m. 13). Zira diğer tüm temel hak ve özgürlükler gibi, basın özgürlüğü de mutlak nitelikte bir hak değildir; belirli şartlarla sınırlanabilir. Gerçekten, soruşturma evresinin en önemli özelliklerinden birisi "gizlilik"tir. Bu gizlilik, adaletin doğru tecelli etmesi, maddi gerçeğe ulaşılabilmesi ve en önemlisi suçsuzluk karinesinin ve lekelenmeme hakkının sağlanması bakımından önemli bir ilke teşkil etmektedir. Bu gizliliğin sağlanabilmesi için bazı temel hak ve özgürlükler belirli ölçülerde ve hakkın özüne dokunmaksızın sınırlanabilir.

Özellikle bir koruma tedbiri olan yayın yasaklarına, "kanunilik" ilkesine uyulmak suretiyle ve büyük bir titizlikle karar verilmesi ve yerine getirilmesi gerekir. Aksi hal, yalnızca bir usul yanlışlığı değil, demokratik hukuk devleti olma niteliğini belirleyen en temel kurallara riayetsizlik teşkil eder. Sonuç olarak uygulamada yayın yasağı kararı verilirken bu sınırlama, basın özgürlüğü çerçevesinde ve basının haber verme ve bireylerin de bu bağlamda haber alma haklarını yakından ilgilendirdiğinden, mevzuatta var olan düzenlemelerin daha dikkatli yorumlanması gerektiği düşünülmektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- ABADAN, Nermin Unat, "Basın ve Haberleşme Hürriyeti", **Türkiye'de İnsan Hakları Semineri (9-11 Aralık 1968)**, Ankara, 1970.
- ARMAĞAN, Servet, "Basın Hürriyeti ve Sınırları", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 1997, Cilt: II, Sayı: 1-2, s. 197-204.
- ATALAY, Akın, "Basın Kanunu ve Uygulama Sorunları", **Basın Hukuku (Galatasaray Üniversitesi Atölye Çalışmaları I)**, İstanbul, 2007.
- BALKANLI, Remzi, **Basın Hürriyeti**, 1. Basım, Resimli Posta Matbaası, Ankara, 1961.
- BIÇAK, Vahit, **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında İfade Özgürlüğü**, 1. Basım, Liberal Düşünce Topluluğu Yayınları, Ankara, 2002.
- BOZKURT, Enver / DOST, Süleyman, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında İfade Özgürlüğü ve Türkiye", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2002, Cilt: 7, Sayı: 1, s. 47-74.
- CENTEL, Nur, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Tutuklama ve Yakalama**, 1. Basım, Beta Yayıncılık, İstanbul, 1992.
- DÖNMEZER, Sulhi / ERMAN, Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, Cilt II, 9. Basım, İstanbul, 1986.
- DÖNMEZER, Sulhi, **Basın ve Hukuku**, Genişletilmiş ve Yeniden Gözden Geçirilmiş 4. Bası, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1976.
- ERDOĞAN, Mustafa, "Demokratik Toplumda İfade Özgürlüğü: Özgürlükçü Bir Perspektif", **Liberal Düşünce Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 24, s. 3-27.
- EREM, Faruk / DANIŞMAN, Ahmet / ARTUK, Mehmet Emin, **Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1997.
- EVİK, Vesile Sonay, "Basın Kanununa İlişkin Düşünceler", **Basın Hukuku (Galatasaray Üniversitesi Atölye Çalışmaları I)**, İstanbul, 2007.
- İÇEL, Kayıhan / ÜNVER, Yener, **Kitle Haberleşme Hukuku**, Yenilenmiş 7. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2007.
- İÇEL, Kayıhan, **Suçların İçtimaı**, 1. Basım, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1972.
- İLKİZ, Fikret, "İfade Özgürlüğü ve Yeni Basın Yasası", **İfade Özgürlüğü İlkeler ve Türkiye**, 1. Basım, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007.
- İLKİZ, Fikret, "Yayın Yasakları", **Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı**, 1. Basım, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1994.
- KABOÇLU, İbrahim, "Düşünce Özgürlüğü", **İnsan Hakları Almanası**, 1. Basım, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2000.
- KABOÇLU, İbrahim, **Türkiye'de Düşünce Özgürlüğü**, 1. Basım, TÜGİK Yayınları, İstanbul, 1997.
- KAPANİ, Münci, **Kamu Hürriyetleri**, 7. Basım, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 1993.
- KATOĞLU, Tuğrul, **Ceza Kanunlarının Zaman Yönünden Uygulanması**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.
- KOCASAKAL, Ümit, "5187 Sayılı Yeni Basın Kanunu ile Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar", **Basın Hukuku (Galatasaray Üniversitesi Atölye Çalışmaları I)**, İstanbul, 2007.
- KORKMAZ, Ömer, "İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'nin Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü Konusunda Verdiği Kararlar ve Türkiye'de Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü İle Sınırlarına İlişkin Birkaç Not", **Terazi Hukuk Dergisi**, Yıl: 2007, Sayı: 7, s. 7-30.
- KORKUT, Levent, "Basın Özgürlüğü", **İfade Özgürlüğü İlkeler ve Türkiye**, 1. Basım, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007.
- KUNTER, Nurullah, "Fikri İçtima Sebebiyle Suçların Birleştirilmesi", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Yıl: 1948, Cilt: XIV, Sayı: 1-2, s. 359-379.
- KUNTER, Nurullah, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, 9. Basım, Beta Yayıncılık, İstanbul, 1989.
- KÜÇÜK, Adnan, **İfade Özgürlüğünün Unsurları**, 1. Basım, Liberal Düşünce Topluluğu Yayınları, Ankara, 2003.
- MACOVÉI, Monica, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 10.Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz**, İnsan Hakları El Kitapları, No. 2, Kasım, 2001.
- MERAN, Necati, **İçtihatlı-Açıklamalı Hakaret, İftira, Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçları**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009.
- ÖZEK, Çetin, **Basın Özgürlüğünden Bilgilendirme Hakkına**, 1. Basım, Alfa Yayınları, İstanbul, 1999.
- ÖZEK, Çetin, **Türk Basın Hukuku**, 1. Basım, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1978.
- ÖZEL, Cevat, "Yeni Basın Kanunu Maddelerinin İrdelenmesi", **Basın Hukuku (Galatasaray Üniversitesi Atölye Çalışmaları I)**, İstanbul, 2007.
- ÖZEN, Muharrem, "Hakaret Suçlarında Haber Verme ve Eleştiri Hakkı", **Üçüncü Yılında Yeni Ceza Adalet Sistemi**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009.
- ÖZKORKUT, Nevin Ünal, "Basın Özgürlüğü ve Osmanlı Devleti'ndeki Görünümü", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2002, Cilt: 51, Sayı: 3, s. 65-84.
- PALM, Elisabeth, "AİHM Kararları ve AB Düzenlemeleri Işığında Basın Özgürlüğü, Adil Yargılanma Hakkı, Soruşturma ve Yargılama İlişkileri", **Çağdaş Demokrasilerde Yargı ve Medya İlişkileri (24-25 Mayıs 2010)**, Ankara, 2010.

- PERİN, Cevdet, **Düşünce ve Basın Özgürlüğü**, 1. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1974.
- SADURSKÍ, Wojciech, **İfade Özgürlüğü ve Sınırları**, (Çev. M. Bahattin Seçilmişoğlu), 1. Basım, Liberal Düşünce Topluluğu Yayınları, Ankara, 2002.
- SALİHPAŞAOĞLU, Yaşar, **Türkiye’de Basın Özgürlüğü**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007.
- SANCAR, Türkan Yalçın, **Türklüğü, Cumhuriyeti, Meclisi, Hükümeti, Adliyesi, Bakanlıkları, Devletin Askeri ve Emniyet Muhafaza Kuvvetlerini Alenen Tahkir ve Tezyif Suçları**, 2. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006.
- SCHAUER, Frederick, **İfade Özgürlüğü: Felsefi Bir İnceleme**, (Çev. M. Bahattin Seçilmişoğlu), 1. Basım, Liberal Düşünce Topluluğu Yayınları, Ankara, 2002.
- SINAR, Hasan, “Basın Kanunundan Kaynaklanan Bazı Güncel Hukuksal Sorunlara İlişkin Tespit ve Öneriler”, **Basın Hukuku (Galatasaray Üniversitesi Atölye Çalışmaları I)**, İstanbul, 2007.
- Stratejik Planlama Müdürlüğü Uygulamanın Takibi Dairesi, **İfade ve Haber Alma/Verme Özgürlüğü Konusunda Avrupa Konseyi Standartları**, Strasbourg, 2003, http://www.dsp.coe.int/DSP/monitoring/docs/Monitor-inf%282003%293_Tur.pdf (Erişim Tarihi 18.03.2012).
- SUNAY, Reyhan, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde ve Türk Anayasası’nda İfade Hürriyetinin Korunması”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2000, Cilt: 8, Sayı: 1-2, s. 527-544.
- SÜREN, Özlem Koçak, “Basın Yoluyla Yargıya Müdahale”, **İstanbul Barosu Dergisi**, Yıl: 2007, Cilt: 81, Sayı: 2, s. 631-644.
- ŞAHİN, Kemal, **İnsan Hakları ve Özgürlük Boyutuyla İfade Özgürlüğü**, 1. Basım, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2009.
- ŞANLI, Pelin, “AİHM Kararlarında İfade Özgürlüğü”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl: 2, Cilt: 1, Sayı: 7, s. 421-480.
- TANÖR, Bülent, **Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Türk Anayasası**, 1. Basım, Öncü Kitabevi, İstanbul, 1969.
- TANÖR, Bülent, **Türkiye’nin İnsan Hakları Sorunu**, 3. Basım, BDS Yayınları, İstanbul, 1990.
- TOROSLU, Nevzat / FEYZİOĞLU, Metin, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 6. Basım, Savaş Yayıncılık, Ankara, 2008.
- UÇUM, Mehmet / ABANOZ, Ümit, “Uygulama Yönünden Basın Özgürlüğü ve Basın Hukuku”, **Basın Hukuku (Galatasaray Üniversitesi Atölye Çalışmaları I)**, İstanbul, 2007.
- ÜNVER, Yener, **Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003.
- YAŞAR, Osman / GÖKCAN, Hasan Tahsin / ARTUÇ, Mustafa, **Yorumlu - Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, Cilt VI, 1. Basım, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.
- <http://www.rtuk.org.tr/>, (Erişim Tarihi 09.10.2012).
- <http://aih.m.anadolu.edu.tr/>, (Erişim Tarihi 09.04.2012).
- <http://www.haberler.com/>, (Erişim Tarihi 18.06.2012).
- <http://arsiv.ntvmsnbc.com/>, (Erişim Tarihi 18.06.2012).
- <http://www.hurriyet.com.tr/>, (Erişim Tarihi 18.06.2012).